

SATUL ȘI ȘCOALA

REVISTĂ LUNARĂ PENTRU
EDUCAȚIE ȘI ÎNVĂȚĂMÂNT

*****

S U M A R U L :

<i>Constantin Iencica</i> : Școala sătească din Ardeal	281
<i>Dimitrie Goga</i> : Biblioteca copiilor	283
<i>Alessandro Marcucci</i> : Apostolatul educativ alui Giovanni Cena	285
<i>Victor Lazăr</i> : Oscilațiuni pedagogice în Rusia sovietică	289
<i>Vasile Christu</i> : Școli românești în Peninsula Balcanică	291
<i>Valeria Marchiș</i> : Să lucrăm cu realități	295
<i>Pompei Boca</i> : Cum am înființat o cooperativă	298
<i>Vasile N. Lăzăruc</i> : Frecvența școlară	300
<i>Victor Popa</i> : Un sat vechiu: V a d u l Oltului	301
<i>A. Mitrea</i> : Comportarea educatorului	305

PAGINA LITERARĂ. Central University Library Cluj

<i>I. Agârbiceanu</i> : Dacă l u l Vintilă	307
--	-----

PAGINA JURIDICĂ.

Pensionarea învățătorilor (cu multe jurisprudențe)	310
--	-----

CRONICA.

Către cititori. — Colaboratorii revistei „Satul și Școala. — Congresul general al învățătorilor din România în 1933. — Cursuri de perfecționare pentru conducătoarele grădinilor de copii mici. — Premiul național pentru literatură. — Echivalarea gimnaziului civil ungar cu cel românesc. — Războiul bacteriologic. — Atanasie Simu. — Adrian Maniu. — Aurel Vlaicu. — Maestrul George Enescu.

CĂRȚI. — REVISTE.

Gând Românesc. — Societate de Măine. — Plaiuri Hunedorene. — *Gh. Tulbure*: Politica educației. Curente și aspecte. — *Alexiu David*; Situația învățământului primar din jud. Hunedoara.

Satul și Școala

Redactată de C. IENCICA și D. GOGA, profesori.

Correspondența pentru redacție :

Constantin Iencica Str. Mărzescu No. 21, Cluj.

Correspondența pentru administrație :

Dimitrie Goga Str. Bob Nr. 13, Cluj.

Abonamentul 120 lei pe an pentru învățători ; 150 lei pentru școale și comitetele școlare.

*

Răspândiți această revistă printre prieteni și cunoscuți. In ea se oglindesc ideele și acțiunea celor cari doresc ridicarea satelor și a școlii primare.

*

Cine nu înapoiază, în timp de 10 zile dela expediere, exemplarul ce i s'a trimis, este considerat abonat și așteptăm costul abonamentului.

*

Amintiți-Vă că hârtia, tiparul și lucrul sunt scumpe ; revista se susține numai din abonamente. Trimiteți-ne deci, neîntârziat, costul abonamentului pe adresa Administrației.

*

In loc de chitanță, numele abonaților se trece pe pagina a 3-a a copertei.

Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază.

*

Lucrările și revistele primite la Redacție vor fi amintite la Bibliografia acestei reviste. Rugăm revistele să accepte schimbul.

*

Domnii abonați, cărora le lipsesc numere din revistă, sunt rugați să le ceară printr'o c. p. dela Administrație, str. Bob 13, Cluj.

ȘCOALA SĂTEASCĂ DIN ARDEAL

Înainte de Unire, era susținută de popor prin mijlocirea celor două biserici românești. Activitatea ei era pusă în slujba idealului național și era pătrunsă de un adânc sentiment religios-moral, întărit de credința strămoșească a poporului nostru.

Prin vechii dascăli dela școlile sătești s'au păstrat neștirbite tradițiile poporului nostru, cântecul bătrânesc cu accent de luptă voinicească, doinele trăgănate, graiul arhaic, portul atât de variat și jocurile flăcăilor cari fac deliciul străinilor cari le văd.

Școala și biserica satului erau chivernisitorii sufletului românesc pe care l-au transmis din veac în veac generațiilor următoare.

După Unire, cadrul strâmt al satului s'a sfărâmat. Învățătorii pricepuți au plecat la orașe ca să dea suflet românesc școlilor primare conduse numai de străini. O altă parte din învățători și preoți (cari avuseră în Ardeal totdeauna preocupări școlare) au trecut în urma unei pregătiri ca profesori la gimnaziile, școlile normale și licee.

Acest exod de „forțe didactice“ au slăbit mult învățământul sătesc în Ardeal.

Încetul cu încetul însă s'a înfiripat prin noii învățători dați de școlile normale din Ardeal și prin cei trimiși din *Patria-Mamă* ca o răscumpărare pentru dascălii luminați, trimiși de Ardeal, în timpul robiei lui.

Era firesc ca după un războiu atât de îndelungat, după o stare de revoluție politică și socială prin care trecuse Ardealul, situația școlii sătești și a slujitorilor ei să fie alta, mai ales că furtuna ridicată de războiu nu s'a potolit atât de ușor.

Pe lângă această cauză explicabilă, învățătorii noi veniți în satele ardelenene nu cunoșteau realitățile locale și nu puteau lega firul rupt al tradițiilor sufletești cu totul deosebite ale satului ardelenesc.

De aceea foarte puțini s'au putut fixa, ca prin continuitatea lor în muncă să poată face ceva temeinic pentru populația românească, care în mare parte, mai ales în ținutul dela munte, fusese lipsită zeci de ani de binefacerile școlii.

Și elasticitatea sistemului școlar — de a-ți alege un loc în Ardeal și a funcționa apoi în Dobrogea, — a anihilat în bună parte roadele care trebuia să le dea școala sătească după Unire.

Ca structură, noul sistem de școală sătească preconizat prin legea dlui Prof. Dr. Angelescu aducea un ideal superior. Tradițiile școlare din cele patru provincii trebuiau încheiate în jurul unei idei superioare. Aceasta a fost ideea de *unitate sufletească* în slujba căreia trebuia pusă activitatea școlii primare.

Era și firesc, ca după secole de robie sufletească, după inexistența învățământului românesc în Basarabia,

legiuitorul înțelept și înfocatul Român să vie cu acest nou ideal.

Ideia de unitate, în multiciplitatea sistemelor școlare, trebuia să devină o *idee forță* a simțirii românești, cu toată zestrea ei complexă, pusă în slujba întăririi statului nostru.

Cei câțiva ani după aplicarea legii din 1924 se pot considera ca un marș de biruință a școalei sătești spre înălțimea la care trebuie să se ridice această instituție și slujitorii ei.

*

Criza economică, criza morală și alte crize au pus în discuție adeseori dacă școala sătească și învățătorii poporului mai trebuie să răbdați sub scutul material al Statului sau să fie lăsați pradă nesiguranței.

Vă puteți închipui ce s'ar fi ales de rosturile școlare din Ardeal, dacă aceste discuții s'ar fi transformat în fapte!

În orașe, străinii și-ar fi păstrat școalele, iar ale statului ar fi trebuit închise pe rând. La sate, din cauza involburării spiritului poporului, prin politică, majoritatea școalelor n'ar mai fi putut funcționa cum desigur s'ar fi întâmplat dacă s'ar fi continuat neplata salariilor învățătorilor, cea mai rușinoasă pagină în istoria învățământului românesc.

Prin venirea în fruntea Ministerului școalelor a dlui Profesor D. Gusti, cunoscut om de știință, problema școalei sătești începe să fie cercetată de ochiul omului care poate descifra problemele sociale, problemele satului românesc și a culturii lui populare, și prescrie remedii de îndreptare.

Este adevărat că viața sătească are variațiuni dela ținut la ținut, după mediul fizic, după îndeletnicirile practice, după tradiția culturală, influențată și de centrele urbane din apropiere.

Cu toate aceste variațiuni, totuși este necesar să existe o idee generală în jurul căreia să se închege sistemul

școlar, care trebuie clădit nu pe unda trecătoare a faptului social care astăzi se mișcă cu o iuteală de nedescris dela dreapta spre stânga sau invers, ci pe fundamentul de granit al structurii sufletești, închegată în cursul veacurilor de existență a poporului românesc.

Școala sătească trebuie să reprezinte chintesența de gândire, simțire și voință a întregului popor, nu numai a unei clase, ori cât de numeroasă ar fi ea. Este știut de altfel că mulțimea este condusă prin mintea luminată a elitei intelectuale căreia i se supune mânată de instinctul ei de conservare.

Dacă școala tradițională, legată de nevoile satului, de tradițiile de viață ale poporului a susținut dealungul veacurilor de furtună un neam întreg, cu atât mai sigur va susține ea acum când alături de masa populară avem și o pătură intelectuală bine pregătită.

Școala sătească are astăzi nevoile unui om flămând, care cere primul ajutor ca să-și salveze existența.

Se impun următoarele măsuri urgente:

Să se dea școalei și învățătorului satului toată autoritatea răpită de politicienii mărunți.

Comuna prin primar și notar să poarte toată grija acestei instituții. Astăzi din încasările comunale se plătesc numai funcționarii și se întrețin animalele de prăsilă, iar biata școală sătească este lăsată fără lemne, fără curățenie, fără ajutor pentru buna ei prosperitate.

Să se isgonească cu biciu de foc politica din învățământ.

Să se reorganizeze școala normală ridicând-o la situația avută mai înainte în Ardeal și Vechiul-Regat în care funcționau numai profesori de elită, cărora Statul găsisse că merită să li se acorde un salariu mai mare ca profesorilor de liceu.

În tot cazul, în fruntea școalelor normale nu pot fi puși decât adevărații intelectuali, nu prin diplome, ci prin sufletul și pregătirea lor continuă. Astăzi dau năvală la direcția școalelor normale oameni cărora n'ai putea să le încredințezi nici conducerea unei școale primare.

Asemenea vor trebui purificate comandamentele școlare, isgonindu-se toți trepădușii politici, toți gângavii cari nu sunt în stare să lege două vorbe, făcându-se de râs, discreditând astfel autoritatea școlară.

După ce se va face astfel curățenia terenului și se va reîmprospăta atmosfera printr'un suflu nou, se va putea porni la cercetarea realităților școlare, căci astăzi, la sate, politica anihilând roadele pe care ar trebui să le dea școala, toată cercetarea stărilor de acum nu înfățișează mersul normal al învățământului.

Pe această realitate falsificată nu se poate clădi nimic serios și dura-

bil. Toate încercările ar rămâne doar bune intenții.

Privită în dezvoltarea ei evolutivă, școala sătească din Ardeal a avut o ascensiune înceată, însă cu toate acestea a putut satisface în bună parte trebuințele culturale ale populației rurale.

Astăzi, când în locul bisericii avem puterea unui Stat modern, acțiunea școalei se poate resimți în tot cuprinsul țării cu altă forță.

Di Prof. D. Gusti cunoaște desigur mai bine decât noi că fenomenele sociale atât de fluctuante acum, trebuie să aibă și câteva idei forțe ca suport, și ele trebuiesc să se lege într'o instituție de cultură cum este școala sătească, de ritmul de viață al poporului românesc, ritm care este același doar ca intensitate diferit în clasele noastre sociale. Aceste idei forțe le cuprinde cultura românească care trebuie să servească statul și care trebuie cel puțin astăzi să pornească de sus în jos. CONST. IENCICA.

BIBLIOTECA COPIILOR

Un articol despre lectorii bibliotecii „*L'Heure joyeuse*”¹⁾ din Paris²⁾, semnat chiar de conducătoarea acestei biblioteci, d-ra Mary Gruny, a deșteptat în mine cele mai plăcute amintiri despre o vizită pe care am făcut-o la această bibliotecă cu câțiva ani în urmă.

Biblioteca „*L'Heure joyeuse*” s'a inaugurat la 13 Noembrie 1924. Ea este instalată în rue Boutebrie 3 (Cartierul Latin) — în imediata vecinătate a unui grup de școli. Aranjamentul este dintre cele mai simple, dar strălucite prin curățenia și veselia copilărească pe care o dau micii cititori, me-

sutele de lectură în diferite forme, florile meru proaspete care împodobesc mesele, cadrele de pe pereți. Biblioteca aceasta a fost darul unei societăți americane „*Book Committee on children's libraries*” întemeiată a doua zi după încheierea armistițiului (12 Nov. 1918) — pentru a contribui pe calea educației la refacerea lumii. Această societate a dat Franței și Belgiei câte o bibliotecă, ca recunoștință pentru curajul arătat de copii în timpul războiului și ca un ajutor, pentru a-i face să suporte mai ușor consecințele grozave ale războiului.

Sala de lectură (10/14 m.) nu e construită anume, ci amenajată. Are multă lumină și dă spre o stradă relativ liniștită. Ferestrele se deschid spre o grădiniță. Biroul bibliotecarei e în sa-

¹⁾ „Ora veselă”.

²⁾ În revista „*Pour l'ère nouvelle* — Janv. 1933.

lă. Ea păstrează registrul de înscriere și foile de prezență.

Biblioteca are două conducătoare: d-rele Claire Huchet și Mary Gruny, ambele pregătite în mod special pentru conducerea bibliotecilor în Anglia și Belgia.

Biblioteca din rue Boutebrie este frecventată de un mare număr de copii între 7—18 ani, mai ales băieți, fetele fiind reținute la treburile gospodăriei.

Literatura franceză fiind foarte bogată în cărți pentru copii (Perrault, Galland, La Fontaine, Florian, J. Verne, etc.) biblioteca e perfect înzestrată cu exemplare frumos ilustrate, cărți de voiaj și științifice, cu albumuri, atlasuri, dicționare, stampe, etc.

Cititorii sunt în același timp membri ai bibliotecii, interesați la bunul mers al instituției, pe care nu numai că o înzestreașă și o înfrumusețeașă, dar o fac și cunoscută în cercurile lor. Cititorii noi sunt de obicei aduși de cei vechi. Ei sunt primiți cu plăcere, dar nu sunt înscriși ca membri dela prima vizită, ci sunt lăsați câteva zile pe lângă un cititor mai vechiu, care le arată și le explică totul, dela modul așezării cărților până la îndatoririle membrilor.

Noul venit e lăsat apoi liber să ia o hotărâre. Ea niciodată nu e alta decât aceea de a deveni membru al „Orei vesele“.

În registrul de înscriere, pe fiecare pagină, sus, stă scris: „*Inscriind numele meu în acest registru, devin membru al „Orei vesele“ și promit să port grijă cărților și să ajut bibliotecarele să facă biblioteca noastră plăcută și folositoare tuturor*“. Bibliotecarele citește această formulă fiecărui copil la intrare; se întreabă dacă va putea fi liniștit, cruțător cu cărțile și cu lucrurile, gentil cu camarazii și bibliotecarele curat și cuviincios și după răspuns, aproape totdeauna afirmativ, se dă cartea de membru. În general copiii se

achită conștiincios și cu bunăvoință de obligațiile lor.

Acum biblioteca are 700 de membri și e frecventată zilnic de 90 de cititori, de diverse clase sociale, de diverse religii și naționalități, între cari se leagă cu timpul o bună și sănătoasă prietenie.

Activitatea acestei grupări copilărești nu se reduce numai la lectură. Evident că prima îndeletnicire este lectura propriu zisă.

Există un sistem de fișe care ușurează pe elevi la aflarea cărților după genul preferat. Catalogul dă și un rezumat al cuprinsului cărților. După o oarecare experiență, copiii sunt lăsați să-și aleagă cărțile dorite în cea mai deplină libertate. Alegerea poate fi făcută din catalog sau direct din dulapuri, răsfoind cărțile.

Se dau cărți și acasă. Sunt preferate pentru lectura de acasă cărțile cu caracter „instructiv“, care abundă în literatura franceză.

Unii elevi își prepară lecțiile la bibliotecă unde găsesc atlasuri, albumuri, dicționare, ceea ce înseamnă mult pentru tîmpuria lor deprindere cu documentarea științifică.

Săptămănal „Ora veselă“ aranjează o oră de povești (Joia) foarte iubită de copii. Poveștile sunt alese dintre cele mai frumoase din lume. Se pare că d-rele Gruny și Huchet sunt maestre în arta povestirii. Înainte de fondarea bibliotecii, aceste domnișoare au cercetat diferite cartiere ale Parisului adunând copiii prin squaruri și grădini publice pentru a le spune povești.

Când biblioteca primește vreo carte nouă, care trebuie făcută cunoscută elevilor; se obișnuște și lectura cu glas tare.

O parte deosebit de interesantă a activității micilor lectori o formează expozițiile aranjate din când în când de ei. Ele obișnuiesc pe copii cu documentarea, le stimulează preferințele pen-

tru unele științe, le arată care sunt resursele bibliotecii, etc.

De obicei aceste expoziții sunt organizate de câte 2—3 elevi. În articolul amintit, d-ra Gruny arată că doi elevi de câte 13 ani au aranjat o expoziție despre Indo-China; alți doi despre Provence; o fetiță de 10 ani a organizat o expoziție a „frățiilor și a surioarelor“, cuprinzând toate poeziile despre frați și surori, pe care le-a cunoscut mica cititoare.

O parte însemnată din viața micilor lectori este aceea destinată ajutorului dat bibliotecarelor în munca lor la aranjarea cărților, la clasarea revistelor și a fișelor, la îngrijirea tablourilor și a florilor, etc.

Când am vizitat această bibliotecă se obișnuia o adunare lunară a cititorilor pentru a fi puși la curent cu viața bibliotecii (mișcarea cărților, expoziții, serbări, etc.). Membrii adunării aveau libertatea să discute și să facă propuneri. În sfârșit, o fetiță și un băiat erau aleși pentru a supraveghea biblioteca o lună.

Interesantul articol al d-rei Gruny ar fi meritat tradus și publicat în întregime dacă ne-ar fi îngăduit spațiul revistei noastre. Din puținele informațiuni date, cititorul își va putea face totuși o părere despre organiza-

rea acestei bibliotecii care-și merită pe deplin numele de „Ora veselă“ și va înțelege cât de variată și de bogată poate fi activitatea unei bibliotecii școlare.

Din nefericire, noi n'avem asemenea bibliotecii speciale pentru copii și e de mirare că pe la Ministerul Instrucțiunii au putut trece atâția miniștri, oameni de seamă, fără să se găsească unul care să silească comunele, — cel puțin cele urbane, care au mijloace, — să organizeze bibliotecii pentru copii.

Atât la orașe, cât și la sate, aceste bibliotecii pot deveni cel mai plăcut loc de adunare pentru copii. În genul „Orei vesele“ dela Paris nu se pot organiza decât bibliotecile orășenești, dar mintea iscusită a învățătorului va ști să dea și satului biblioteca potrivită, dacă Ministerul va organiza o școală specială de bibliotecari, iar Casa Școalelor va fi pusă în posibilitate să editeze cărți bune și frumoase. Pildele altora, apoi timpul, experiența, ingeniozitatea învățătorului și a elevilor mai ales, crează încetul cu încetul programul de lucru al bibliotecii, — adaptat regiunii și astfel în jurul bibliotecii se poate desfășura cea mai intensă muncă și desfătare.

D. GOGA.

APOSTOLATUL EDUCATIV AL LUI GIOVANNI CENA. de Alessandro Marcucci

II.

Într-o zi din toamna anului 1906, după o lungă rătăcire în freamătul castanilor de pe colinele Albani, Giovanni Cena zări de departe un vălmășag de grămezi negricioase, jos, în câmpie, — acesta este cuvântul potrivit — patru sate de colibe, locuite de o lume aspră și sănătoasă, dar sălbătăcită, care păstra încă în grai legătură vădită cu limba mamă, dar

care fu surprinsă de neobișnuită vizită și se sperie.

Intors acasă, în puținele rânduri ale prietenilor săi peregrini ai Agrului, povesti ne mai pomenita sa descoperire și hotărî instituirea celei de a IV-a școală între colibe din *Mezzaselva* și apoi a unei alteia în satul vecin, *Colle di fuori*. Din acel moment Giovanni Cena, rămânând totuși în vadul literar al „*Nouei An-*

tologii“, renunță la orice alt succes în literatură și se consacră cu totul „Școalelor pentru țărani“, al căror *Animator* și *Apostol* este, nu numai în timp, ci pentru spiritul cu care le-a condus și le conduce el, *Fondatorul*.

Se începe de fapt, dela 1907, adevărata lor dezvoltare, sub cele mai deosebite înfățișări, școli ambulante, serale și de sărbătoare, școli de zi și azile pentru copii, după o nouă formulă de tactică școlastică: „școala pentru școlari“. Se formează atunci micile trupe de învățători, care cu biciclete, cu căruțe, pe jos, sub conducerea sa, se împrăștie pe orice vreme, în amurg, în întunecatele deșerturi ale Agrului, ca să meargă să facă școală în dughene și în colibe. Și Giovanni Cena e totdeauna împrejur în câmpia romană și prin mlaștinile pontiene, întovărășind în aceste locuri vizitatori, cărora le arată în acelaș timp frumusețile acestui pământ și idealul său, mai mult chiar, opera sa de rededeptare națională și umană, întovărășindu-se cu noi și harnici frați, cu învățători, pe care-i întărește în aspra lor în-sărcinare mai întâi de toate prin exemplul său — ca să învingă cu sufletul său vesel piedecile și împotrivirile — și apoi cu cuvântul său de bărbătească bunătate, care se îndrepta spre familiile țărănești.

— *Să dăm tot mai mult, să ne dăm noi înșine în întregime; să aducem pe țărani la nivelul nostru, dar mai întâi să coborâm între ei ca să-i cunoaștem, să-i înțelegem de aproape și prin aceasta să-i iubim și să-i educăm!*

Aceasta a fost prima bază ideală și practică pe care el a dat-o acțiunii școalelor pentru țărani din Agro, care nefiind menționată în nici un tratat de pedagogie, indiferent de tendință, și fiind consacrată prin exemplul său, care e mai convingător nu

prin vorbe, *Giovanni Cena* nu și-a găsit până acuma cetățenie între canonicii Școalei, recunoscuți și citați.

Și astfel, în timp ce propaganda sa producea acele ajutoare bănești, care permiteau menținerea și sporirea școalelor și acele consimțiri prin care scriitorii străluciți se ocupau de ele cu dragoste caldă, se forma acea mică și dârză armată de învățători, care considerau acțiunea lor școlastică și educativă ca o misiune materializată de *muncă*, de *bunătate* și de *răbdare*, ca o datorie, activitate fără răsplată, lipsită de retorică și de îngâmfarea profesională, care avea valoare prin sine ca act de îndurare față de Patrie și de demnitatea umană. În acest fel de a considera opera Învățătorului, adică dincolo de orice postulat doctrinal mai mult sau mai puțin contradictoriu și dincolo de orice tradiție pedagogică în decursul timpului, cu inevitabila dezvoltare a unei mișcări ale cărei origini erau atât de curate, trebuia să ajungă la crearea unei rigide discipline de acțiune, la un nou fel de viață dascălească, necesară conducerii școalelor pentru țărani, școli crescute cu sutele în întreaga Italie și la desăvârșirea pe terenul educativ al acelei siguranțe a succesului încât legile școlare fasciste din 1923, 1925, 1926 nu au putut consacra în mod precis și clar văzător acțiunea și dezvoltarea lor, până la impunerea, drept consecințe, cu directive clare și date sigure rezultate din experiențele făcute în peste 5000 școli, chestiunea de căpetenie pentru noi a școalei rurale; școală care s'ar putea numi principalul mijloc de a ajunge la scopurile naționale subliniate cu limpezimea cristalină a Duceului, în discursul Înălțării.

Acei învățători, cari au fost alături de Cena, au învățat dela el că școala poporului, dacă vrei să fie rodnică, trebuie să participe la însăși viața

lui, cu toate durerile și bucuriile ei și să-și propuie un ideal de sănătate, de muncă, de ajutor reciproc, de împlinire a datoriilor și de exercițiu al drepturilor; trebuie să fie o valorificare a tuturor energiilor morale și materiale, îndreptate către cunoașterea Patriei — în toată frumusețea sa, în puterea sa, în viitorul său în scopul de a ști s'o iubească și s'o apere; îndreptată spre adevărata bunătațe creștină, pentru care fapta fiecărui, ca într'o familie, să fie mângâiată și apărută și să se desvolte conform armoniei unui organism, care se folosește de orice bună energie a fiecărui individ îndreptată spre producție, pentru faptul că rodnicul nostru pământ dă hrană și bună stare tuturor fiilor săi care pe vremea aceea fugiau în gloată din Patrie, pentru a căuta dincolo de Ocean mai mult o pâine decât o avere. Ah! acele emigrațiuni transoceanice, care pentru un pumn de aur lipsea de cele mai bune brațe ținuturile noastre din Centru și din miază-zi, unde apele se prăvălesc din munții despăduriți și unde adeseori drumurile sunt albiu de suvoaie; acea emigrație pentru care s'a format falsa adorație a zeului „dolar“ și totul: simțire, sentiment, aspirație, se subordona căutării unui loc pe vaporul care pleca pentru America.

Ce spin în sufletul său viziunea a celor turme încărcate de poveri la porțile Consulatelor, în sălile de așteptare sau pe băncile porturilor.

*„Cu miile, cu miile, își lasă stupul,
cum pleacă albinele 'n năduful verii,
Dar unde? Ce interesează? Unde se
moare sau se trăește,
In pântecul marilor corăbii ce sunt
leagăn și coșciug*).*

Și învățătorii se adunau în jurul său cu admirație și cu încredere fră-

țească pentru a-și reînoui sufletul, pentru a scăpa de neliniște, pentru a cunoaște un „pentru ce“? fără apăsarea unei judecăți profesionale. Și astfel veneau ei, făcându-și un instrument al muncii lor, fără grabă dar fără nesiguranță și fără improvizării. El ajuta mintea fiecăruia să prevadă atâtea trebuințe și să le învingă; și acea tehnică oarecare pe care la sfârșit a trebuit să și-o formeze totuși, după cum le dicta bunul simț, nevoile, posibilitățile și adevărurile vieții, se lumina și-și lua forma de ideal patriotic și uman pe care el îl fixase școalelor pentru țărani, fixat nu în vreun Statut sau în vreo regulă ori în mari și costisitoare volume, dar, ca adevărat „silentiario“ a școlii, în *acțiune și exemplu*.

Era o acțiune de *bunătațe și de dreptate*, în a adăposti pe bătrânii săraci și a îngriji bolnavii, de a veni în ajutorul orfanilor, de a depune la Tribunal în favoarea unor familii întregi de nomazi citate în judecăți pentru a-și fi apropiat crengi uscate, culesse în păduri, de a alerga pe lângă Prefecții, Miniștri, ca să imblânzească persecuții de caracter comunal și pentru a opri decrete de expulsare care fuseseră date în timpul războaiului contra unor familii reduse la bătrâni, femei și copii rămași acasă să muncească pământul, să adune bauii pentru vreo nenorocire, cum a fost odată la S. Cesareo un incendiu de patruzeci de colîbe.

Era o acțiune de *doctrină* senințele și simplele discuții cu țărani și cu Invățătorii, în care evoca întâmplări din istorie, expunea adevăruri științifice, desvăluia frumuseți literare, vorbea de destinul nostru și ca indivizi și ca popor.

Era acțiune de Artă când după vizitarea școalelor, zăbovea cu Invățătorii săi pentru a se bucura, pentru a se pierde — cu picioarele rezemate nu fără o pornire orgolioasă pe po-

*) Poezie de Giovanni Cena.

ligoanele unui drum roman în marea de lumină și de culori a unui amurg lățial pentru a admira puternicele și pătratele ruine ale vechilor orașe etrusce și latine la *Cerveteri*, la *Gabii* la *Anzure*, la *Veio*, sau grația arhitectonică și plastică a unui portal și statui și picturi pe jumătate necunoscute în bisericuțele țărănești ca de exemplu în capela Sf. Rozalia la Palestrina, unde Michelangelo și-a exercitat puterile uriașe pentru ca marmora să palpite în sfârșit o „*Punere în mormânt*“ la înălțimea pioasei și tragice sale viziuni de credincios.

Ce mângâiere și ce învățătură în această plăcută peregrinare cu Cena, chiar îndurând oboseala drumului, mâncând frugal lângă un izvor, ca să revii apoi în oraș cu mânunchiuri de crengi înflorite!

Căci sensibilității artistice, mai mult decât ascuțimii și puterii de pătrundere a minții, i-a recunoscut Cena puterea educativă; — pentru acolo unde cea dintâi exaltează și clădește, a doua analizează și critică pentru a ajunge uneori la negare sau la îndoială! De aceea îndemna pe Învățători să guste toate formele artei, care 'n vieața satelor sunt atât de solemne și grandioase, în contact direct cu însăși natura, unde linii, lumină, culori și muzică se întretaie într'un imn continuu, sunt atât de pure și uneori măreț echilibrate în uneltele de lucru, în țesăturile casnice și olăriile țărănești.

Așa se explică faptul că însăși micile școale pentru țărani, adăpostite în colibe, în grajduri, în vechi vagoncane de cale ferată, în posomoritele camere de cătun și-au avut frumusețea intimă, în curățenie și în ordinea cea mai amănunțită, în podoabele țărănești ale pereților; avură apoi, atunci când s'a putut și unde s'a putut, mobilierul lor; avură camere proprii, în pavilioane curate și luminoase,

și unele școale chiar și fabricate speciale ca de exemplu în satul *Colle di fuori*, numit de Cena „*Concordia*“, în memoria unei împăcări sufletești, unde Duilio Cambellotti, care și el făcea parte din mica armată, a dat cele dintâi probe a acelei decorări a pereților școalelor, puternică și neîntrecută prin grație și prin idee, care a transformat în minunate opere de artă micile școale sătești dela *Casal delle palme* și dela *Securi* pe calea Appia, dela *Torre Spaccata* pe Casilina. Așa se face că fiecare școală devine centru de asistență civilă și sanitară, cărora le dă azil frățesc și generos concurs Crucea Roșie Italiană și astfel, prin desvoltări succesive, multe dintre ele au și ajuns centre de cultură agrară națională, cu mici câmpuri, grădini și păduri de experiență.

Iată de ce Giovanni Cena e un *educator* și un *precursor* al renășterii spirituale a Patriei și pentru ce școala fascistă îl consacră și îl sărbătorește azi.

Concomitent cu creșterea școalelor, creștea și munca pentru Giovanni Cena; războiul i-a adus alte griji nesfârșite: împărțirea ajutoarelor la familiile sătenilor chemați sub arme; fondarea Azilelor; redactarea lui „*Piccolissimo*“, foietă de propagandă patriotică pentru copii și adulți, care în sute de exemplare ajungea chiar în tranșee la exșcolarii soldați; transformarea școalelor în spitale militare; cutremurul de pământ dela Marsica, îl îndreaptă spre organizare de ajutoare și fondarea cu Leopoldo Franchetti a „*Casa-i di bambini*“ (Casa copiilor) și timp de două luni alergă între Avezzano și Roma, trăind ore întregi de neliniște și oboseală profundă.

Sufletul său răspundea imediat la orice chemare, trupul său slab suferia, dar orice suferință, orice oboseală era înfrântă de fiacără idea-

lului său, de visul său de bunătațe luminată, pe care un oarecare a interpretat-o grosolan drept o doctrină socialistă.

Ah! Nicidecum!

În cei cincisprezece ani de apostolat neîntrerupt, a fost singur, singur cu cei puțini tovarăși ai săi. Nici unul din partidele politice — pe atunci în arenă, nici un socialist nu s'a apropiat de munca și sacrificiul lui Cena. Dacă ei au un merit, e că nu au îndrăznit să-l combată!

Opera sa printr'un fenomen care caracterizează numai marile mișcări spirituale se impune din ce în ce mai mult cu trecerea vremii; ea a cuprins cândva întreaga Italie și începe să aibă putere de tradiție, după ce fascismul care valorifică elementele umane și forțele, a înțeles-o dela înălțimea scopului său a sincerității și

severității acțiunii, săvârșită deasupra oricărui interes material sau speculație personală și doctrinală, întărită de cea mai curată credință, pe terenul realității.

În lăceastă realitate se întâlnește acel simț superior al Artei și Poeziei — care a hotărît mai întâi pe Giovanni Cena să adâncească ținutul sfânt al Romei.

Școlile pentru săteni nu ar fi luat naștere, nu ar fi avut atâta vitalitate, dacă n'ar fi fost astfel concepute și voite de un Poet, de un artist și dacă vieața lor nu ar fi avut începuturile în acest Agro — neseecat în frumuseți și destin.

VII Dic. (MSMXXVII).

A. M.

An. VI.

Tălmăcire din italienește de
YVONNE ROSSIGNON.

OSCILAȚIUNI PEDAGOGICE ÎN RUSIA SOVIETICĂ

Dacă în țările europene principiile școlii active puse în aplicare au produs ici-colea o adevărată harababură, cu atât mai vartos s'a întâmplat aceasta în Rusia sovietică unde școala a mai fost supusă principiilor unui marxism exagerat — bolșevismul. Școala în Rusia s'a izolat cu totul de ceace e în Europa și celelalte continente, tocmai pentru aceea e mai folositor să cunoască și cititorii noștri starea ei. Las să urmeze deci, un rezumat din revista creștină „*Stimmen der Zeit*“, Aprilie 1933 (Freiburg i. Breisgang).

Incepând din 1917, stăpânirea Rusiei a ajuns în mâna câtorva comuniști (bolșevici), cari se socoteau creierul proletariatului. Realizarea idealului bolșevic li se părea acestora cu atât mai ușoară, cu cât în Rusia semibarbară — cum zicea un pedagog bolșevic — nu era nevoie să curețe mai întâiu molozul civilizației și culturii europene, ci se puteau apuca numai decât de con-

struirea unei societăți nouă omenești.

Statul *total*, adică statul pe dintreg comunist, făcu din școală o sclavă lipsită de orice voință, având să crească de acum înainte numai bolșevici. În școala rusească de azi sunt normative numai principiile lui Marx și Lenin, care au rămas neschimbate dela 1917 până azi; numai programele școlare practice au suferit schimbări radicale, ale căror efecte distructive asupra întregului învățământ popular se evidențiază acum tot mai mult.

Din 1917 până la 1921, conducătorii bolșevici au năvălit ca niște tineri asupra țintei care li se părea fermecătoare. Tot, ce părea balast, fu aruncat peste bord: școlile superioare, învățământul religios, educarea separată a sexelor, împărțirea obișnuită a materiilor de învățământ, chestiunea îndreptăririi personale. Directorului i se luă orice putere locală, care trecu asupra colectivului școlar, asupra comunii

școlare, aceasta trecută asupra corpului didactic — „muncitorii” școlari, — asupra tuturor elevilor și a personalului de serviciu al școlii. Toți aceștia alegeau consiliul școlar, care conducea instrucția.

Măsurile acestea negative, destructive fură executate ușor și repede; cele pozitive, constructive, rămăseseră partea cea mai mare, pe hârtie: gratuitatea învățământului și a cărților, mâncarea caldă gratuită dimineața, introducerea unei discipline nouă întemeiată pe admirația autonomă, obligativitatea efectivă a cercetării școlii. Chiar și miezul, care ar fi să deosebească mai mult școala sovietică de-a noastră, a rămas în mai toate ținuturile Rusiei pe hârtie: școala activă unitară.

În contrast cu școala de învățatură de mai înainte, la noi înțelegem sub numele de școala muncii o școală activă, care caută să crească pe elevi psihologiceste spre o conlucrare activă și muncă proprie. Școala activă nu are să fie însă psihologiceste, ci economiceste o școală activă. Intreagă educațiunea se bazează pe munca productivă. Școala e o parte a însuși mersului producțiunii; ea are să producă muncitori productivi, capabili în orice direcțiune să colaboreze la construirea societății comuniste lipsită de clase. Școala activă să fie politehnică, adică să nu pregătească pe elevi numai pentru o anumită meserie, ci să le procure cunoștințe practice și metodice în privința celor mai importante forme de muncă: în atelier, în fabrică, la ferma școlii.

Cu cât se năzuia mai repede în modul acesta spre țintă, cu atâta aceasta dispărea în depărtări mai mari. Cărmuirea sovietică n'a reușit să rezolve problema sociologică, de care boalește Rusia sovietică: împăcarea între proletari și intelectuali, pentru că soluțiunea comunistă e în contradicție cu firea omenească. Intelectualii cei vechi tehnici, fugiseră, fură exilați, încarcerăți, omorâți; în cei rămași nu era incre-

dere sau erau pe față antibolșevici. Lipseau deci pionerii și îndrumătorii evalificați pentru construirea socialistă a țării. Față de realitate nu se mai putea lucra cu decrete, și însuși Lenin mărturisii: „Noi nu vom aunge să trăim comunismul, dar copii noștri, da”.

Se schimbă deci cursul, cărmuind spre dreapta. Școala nu mai are, în rândul întâii, să producă comunism, ci muncitori comunisti evalificați și specialiști, care să înlocuiască pe cei pierduți sau cari se vor mai pierde. Școala se profesionalizează, școala unitară se dărâmă cu toate că se păstrează numele.

În cursul anilor se constată că și în sistemul schimbat pătura intelectuală devine tot mai subțire. Cu cât se urcau semestrele de studii ale studenților, cu atât dispăreau mai multă „proletari”. Imprejurarea aceasta a produs criza. Aripa stângă a partidului, care dăduse la început asalt contra cursului celui nou, amenința cu revolta. Revoltanții fură înfrânți, dar... programul lor fu adoptat, după cum adoptaseră mai înainte pe al dreptei. Cărma se îndreptă spre stânga.

Drept țintă principală a școlii devine din nou personalitatea integrală comunistă-proletară. Se înlătură examenele curat teoretice, Universitățile, afară de Leningrad (Petersburgul) și Moscova sunt sparte într-o mulțime de institute speciale, fiecare condus de organizația economică respectivă, d. e. institutele chimice a trustului chimic. Politehnizarea școlilor devine și mai temeinică, ele fură totodată industrializate, adică supuse la voia singuraticelor fabrici; la țară sovhozilor (moșiilor statului) sau colhozilor (moșiilor cooperative). Tinerimea să fie educată prin muncă spre a deveni lucrători evalificați. Fiecare student să fie lucrător, instrucția superioară se reduce la trei ani, din cari jumătate teorie, jumătate practică.

Sulghin, conducătorul unui Institut din Moscova, vorbea triumfând de

„moartea școlii”, în analogie cu moartea religiei. Școala e o parte a procesului de producție, nu mai aparține suprainstrucției ideologice”. Profesorul, care ține cursuri, e conducătorul, care pune brigăzii lui probleme. Paralel cu proletarizarea merge militarizarea: toți studenții apti sunt instruiți și militărește și intră în legătură cu un regiment. Idealul e muncitorul = student = militar.

Nici acest marș forțat pedagogic, care a durat peste 4 ani, nu și-a ajuns ținta. *Cantitativ* ei au obținut rezultate: școlile minoritare (în sud-estul Rusiei, Caucaz, Siberia) luară avânt, pentru popoarele mohamedane, budiste, etc., se introduse alfabetul latin. Numărul analfabeților a scăzut. *Calitativ* însă nivelul culturii populare a scăzut însă sub al celui din Rusia de dinainte de războiu. Nici nu e mirare: peste cincizeci la sută din numărul învățătorilor au numai o pregătire de 4 clase primare și un curs normal de două până la 3 luni.

În toamna anului 1932, guvernul sovietic se văzu silit să se apuce de o nouă organizare temeinică: se introduse iarăși sistemul după specialități, administrația autonomă a școlilor încetă; acestea căpătară la conducere directori, ca și fabricile, la universități se introduseră examenele, munca colectiv-socială se redusese mult, poziția profesorilor fu întărită, responsabilitatea lor mărită. Punctul central al instrucției deveni iarăși teoria. Se primesc iarăși mai mulți copii de-ați intelectualilor burgezi.

Sămânța morții pentru școala sovietică e dușmănia ei contra lui Dumnezeu, apoi contra omului, căci e pusă numai în serviciul materialismului și a unei specializări excesive, aceasta însă dela începutul școlarizării, când nici nu se poate ști, ce aplicări are elevul. Și dacă totuși școala comunistă n'a ajuns încă pe treapta cea mai de jos, aceasta nu e „vina” ei, ci meritul unor educatori, dascăli, cari tot mai lucrează în slujba altor ideale, cari le dau curaj și forță.

V. L.

ȘCOLI ROMÂNEȘTI ÎN PENINSULA BALCANICĂ

În noua configurație a statelor balcanice, Românii din Macedonia au fost despărțiți de frontiere ce au determinat noi condițiuni de organizare socială a felului de viață ce duceau până la dezmembrarea Macedoniei. Prin restricțiunile puse de autoritățile celor trei state care și-au împărțit acel ținut, Românii în mare parte din ei, încetează de a fi călători de odinioară, cari vara dăceau o viață romantică cu turmele lor de prin munții Rila, Pirin și Rodope, iar iarna la popas, undeva pe vastele câmpuri din Tracia și Macedonia. Și multe școli de vară create anume pentru acei ce duceau o viață de călători, au luat sfârșit odată cu părăsirea iudeletnicirii lor cu păstoritul. Singurele școli de vară se evaluează la cifra de 2! Con-

dițiunile politice de asemenea au fost vitrege pentru neamul nostru. În noua formație politică din Balcani, cea mai mare parte din Macedonia a rămas sub stăpânirea sârbească și tocmai această parte este cea mai populată de Aromâni, cari n'au emigrat, ci au rămas și mai departe să ducă jugul unei barbarii nemaipomenite în istoria unui stat civilizat. Astăzi în acel ținut rămas sub Sârbi, n'avem nici o școală românească, iar pe când se găsea sub stăpânire turcească am avut atâtea școli câte avem azi în întreaga Peninsulă Balcanică. Dar despre problema școlară românească din Jugoslavia vom reveni într'unul din numerele viitoare ale revistei.

Numărul școlilor din Peninsula Balcanică e redus simțitor. Dar fiind im-

prejurările istorice cari au survenit în urma războiului mondial, mulți dintre Români din Macedonia de sub stăpânirea grecească și bulgărească au emigrat în Tară. Pe de altă parte, spiritul șovinist de care sunt animați cei ce conduc în aceste țări, împiedică propășirea învățământului românesc. Prin convenția de liberă emigrare semnată între Moloff-Cafandaris, au fost nevoiți și mulți dintre Români să plece în Tară și să se colonizeze în Cadrilate; aici puhoiul de refugiați Greci din Asia Mică restrânseseră posibilitățile de traiu, Românilor găsiți în locurile lor natale.

În anul 1900 am avut 113 școli primare românești și 6 școli secundare cu o populație școlară de circa 4000 elevi. În anul școlar 1903/1904 am avut 93 școli cu 5170 elevi, 174 corp didactic. Tot pentru acel an aveam 4 școli secundare cu 272 elevi și 46 profesori, iar biserici 29, aparținând la 28 comunități românești. În anul următor, școlile sunt tot în număr de 93 în 67 localități cu 224 corp didactic și 5442 elevi, iar bisericile în număr de 30 cu 54 preoți. Cu cât ne apropiem de timpuri mai noi, școlile scad ca număr și ca populație școlară. Abia 1 la 50 dintre copiii Românilor pot urma la școală românească.

Această stare de lucruri poate avea explicația ei: insuficiență de școli românești în cari pot învăța carte în limba lor maternă. Așa în anul școlar 1927—1928 avem 30 școli cu o populație școlară de 1400 elevi și 100 învățători. Dintre aceste școli, cele mai multe sunt în Grecia. În anul școlar 1930—1931 avem 30 școli primare cu 741 elevi și 652 eleve și 4 școli secundare, dintre cari 3 în Grecia și 1 în Bulgaria cu o populație școlară de 383 elevi. În cursul anului școlar 1931—1932 avem un număr de 29 școli primare și 4 școli secundare. În timpul verii, funcționează încă 2 școli primare la Avdela și Perivoli cu personalul dela școala primară mixtă din Grebena. Din totalul acestor școli, 2 sunt în Albania, 3 în Bulgaria, iar restul în

Grecia. Numărul elevilor scade pe măsură ce pleacă Români în Tară. Se mai adaogă și anumite restricțiuni din partea guvernelor respective în ceea ce privește frecventarea școlilor române din partea acelor copii ai căror părinți nu sunt cetățeni români. Se mai adaogă și greutatea materiale în cari se sbat Români în timpul de față și sunt supuși să plătească o anumită taxă pentru copiii lor în cazul când n'au cetățenie română. Această taxă pentru Români de supușenie bulgară e de 500 leva (610 lei) și se varsă la fondul „salarii corpului didactic” cu toate că din acest fond nu se folosesc membrii corpului didactic român. Chiar lectorii de limba bulgară dela școlile române sunt plătiți de Ministerul Instrucțiunii din București. Creație intervenției diplomatice făcute de dl Vasile Stoica, Ministrul României la Sofia, această taxă nu se percepe.

Din cele 33 școli românești, numai 18 au local propriu, iar restul sunt instalate în localuri închiriate.

În rândurile de mai jos, vom înșira întâiu, școlile primare așa cum se prezintă în anul 1932.

Incepem cu școlile din Albania. Acolo am avut înainte de războiu 16 școli primare și 16 biserici în 12 localități. Posibilitățile de traiu ce oferă ținutul Albaniei sunt dintre cele mai mizerabile. Pământul neproducător nu poate hrăni populația așezată pe un teren insuficient.

Iată de ce s'a cerut emigrarea acestor Români sortiți pierzii, și mulți din ei cu plecarea în Tară au fost salvați de o adevărată moarte. După războiu s'au deschis vreo 5 școli, iar în 1927 au fost etatizate de guvernul albanez. Am pierdut și primul gimnaziu din Albania, dela Corița, care trebuia să se desființeze odată cu etatizarea cerută de guvernul albanez. Acum avem 2 școli primare, una la Corița cu 60 elevi și 4 învățători și una la Șipsca cu 42 elevi și un învățător.

Dnii S. Mândrescu și V. Stoica fosti miniștri ai Țării la Tirana au inaugu-

rat obiceiul de a se primi la școlile secundare din Țară elevi proveniți din Albania.

În Bulgaria avem 2 școli primare: una la *Sofia* cu vreo 50 elevi și 4 învățători și una la *Giurmaia de sus* cu 40 elevi, 2 învățători și o învățătoare de limba bulgară.

Sunt lipsiți de învățătură în limba lor maternă Românii dintre Vidin și Timoc precum și cei din plășile Nicopolei și Somovitului. Dl. Ministru al Țării dela *Sofia* i-a vizitat în vara trecută și nu scapă nici un moment ca să nu ceară școli și pentru acești Români veniți în Bulgaria, ca victime ale unui regim agrar din trecutul istoric al neamului nostru.

În Grecia, avem cele mai numeroase școli.

Începem cu *Salonicul*. Școala primară e mixtă cu 40 elevi și 4 învățători. Datează din anul 1900 și n'are local propriu.

La *Veria* avem 2 școli primare: una de băieți cu 132 elevi și 4 învățători și una de fete cu 120 eleve și 4 învățătoare.

La *Doleani*, școala e mixtă și funcționează cu un singur post de învățător și 29 elevi.

La *Vodena* — vechiul oraș Edessa — populația românească scade numericeste din cauza plecării a multora în Țară. Școala numără 54 elevi cu 2 învățători. La *Clisura* — vestita comună românească cu un trecut plin de fapte mărețe — școala română de abia poate înregistra un grup de 10 elevi cu un învățător.

Hrupiște — școala are 20 elevi cu 2 învățători.

La *Nevesca*, școala română este instalată în local propriu. Ea numără vreo 20 elevi cu 2 învățători. Micșorarea numărului elevilor se datorește marelui influențe a culturii grecești, exercitată asupra Românilor de acolo. Cei cari nu pot suferi pisările morale ale Grecilor, emigrează în Țară.

La *Belcamen*, școala e cu un învățător și 24 elevi. În regiunea Vodenei e

școală românească la *Gramaticova* și are 38 de elevi cu un învățător.

La *Cândrova*, 38 elevi și un învățător; *Fetița* cu 41 elevi și un învățător; *Paticina*, 35 elevi și un învățător; iar la *Păpădia* școala numără 25 elevi cu un învățător. Din fiecare dintre aceste comune au plecat zeci de familii stabilindu-se în Dobrogea Nouă.

La *Livezi*, din regiunea Megleniei, școala română numără 6 elevi cu un învățător. Pe lângă emigrarea care a contribuit la reducerea numărului populației școlare, aci a contribuit foarte mult mediul geografic și condițiunile sociale, care determină stările culturale. În această școală, cursurile se țin în 2 sesiuni: vara și iarna. Vara se înscriu până la 100 de copii, iar iarna — 60. Aceasta, din cauza că Livezi fiind regiune muntoasă, în timpul iernii rămân foarte puține familii în sat.

Școala din *Cupa* funcționează cu 5 elevi și un învățător. La *Poroii* din regiunea Seresului, școala numără 22 elevi cu un învățător. Școala primară din *Grebena* este înființată în anul 1900. Ea funcționează cu 4 învățători și 49 elevi și eleve. La *Pretori*, școala e mixtă cu 13 elevi și un învățător. *Turia* — 4 învățători și 39 elevi. *Damaș* — 21 elevi și un învățător. La *Vlahoiani*, școala este cu 2 învățători la 12 elevi. Școala din *Breaza* are 21 elevi cu un învățător.

La *Băiasa*, școala numără 40 copii cu 2 învățători. La *Avdela*, școala funcționează numai vara și are 60 elevi cu 3 învățători. Deasemenea și la *Perivolii*, școala funcționează numai în timpul verii și numără 60 elevi cu 2 învățători. Fiindcă multe familii din *Grebena*, în timpul verii pleacă la *Avdela* și *Perivolii*, sporesc și numărul elevilor cari cercetează școlile de vară din acele comune de regiune muntoasă.

Școli secundare în Peninsula Balcanică avem 4, dintre cari una în Bulgaria și 3 în Grecia. În Bulgaria avem un gimnaziu mixt la *Sofia* care este în aceeași clădire cu școala primară. Clădirea este închiriată de statul român.

De fapt biserica română din Sofia are suficient teren pentru a se putea clădi și un local de școală. În urma cererii D-lui Ministru Stoica, în ziua de 1 Mai a. c. s'a pus piatra fundamentală pentru noua școală românească din Sofia. Actualmente gimnaziul funcționează cu 4 clase, având vreo 35 elevi și 7 profesori și profesoare.

La *Salonic*, în Grecia, avem școală comercială cu o populație școlară de 232 elevi și 17 profesori. Primele 3 clase formează gimnaziul, iar ultimele 4 cursul comercial. Localul este insuficient, de aceea și numărul acestora care sunt dornici de a urma școala este limitat.

Marea majoritate dintre elevi este din Grecia, și puținii vin din Albania, Sârbia și Bulgaria. Mulți din cei care absolvă cursul comercial pleacă în Țară spre a se înscrie la Academia Comercială sau de a se ocupa cu diferite afaceri comerciale și bancare. Au înființat la București o asociație a absolvenților școlii comerciale din Salonic care pe lângă ajutorarea reciprocă, caută să stabilească raporturi comerciale între România și Grecia prin portul Salonic, care de altfel e punctul de atracție al tuturor statelor care au căutat să înființeze agenții comerciale și consulate.

La *Grebena* liceul are vreo 98 de elevi cu 9 profesori. A fost înființat în anul 1925 având ca director pe atunci pe Dl M. Samarineanu, publicist, care dirigează revista „Familia” la Oradea-Mare.

La *Janina*, funcționează un gimnaziu mixt cu 65 elevi și 7 profesori.

S'au pus anumite restricțiuni din

partea guvernului grec în ceea ce privește recrutarea corpului didactic pentru școlile românești. Guvernul grec cere ca toți institutorii și profesorii să aibă cetățenie greacă. **Însă această** piedică a fost înlăturată fără mare greutate, **căci** membrii corpului didactic în mare parte sunt din partea locului, Români Macedoneni, cari au cetățenie greacă.

Programa de învățământ în toate școlile românești din Peninsula Balcanică este aceea a școlilor din Țară, cu singura deosebire că la școlile românești din Grecia se adaugă ore de limba greacă, iar la școala comercială din Salonic și o oră de istoria Aromânilor în clasa I-a de comerț. Se mai studiază istoria și geografia Greciei.

La școlile românești din Bulgaria de asemenea se învață limba bulgară pentru care scop sunt anume numiți lectori cu autorizațiunea Ministerului Instrucțiunii dela Sofia, însă plătiți de Statul Român.

Multe din școlile românești de peste hotare n'au materialul didactic necesar, iar localurile a celor mai multe din ele nu prezintă condițiuni igienice suficiente, mici nu sunt amenajate pentru școli. În schimb populația dominantă clădește localuri spațioase și amenajate după cerințele pedagogiei moderne. Aceasta, în scop de a semăna discordie în sânul populației românești, scăzându-i moralul. E bine să se ia măsurile necesare ca școlile românești în afară de regat să fie ridicate la rangul de instituțiuni de adevărată cultură, creindu-se condițiunile convenite menirii lor.

VASILE CHRISTU.

SĂ LUCRĂM CU REALITĂȚI

Când s'ar lucra atâta cât se vorbește, n'ar mai exista lume pe pământ, că s'ar prăpădi muncind.

Ni se spune mereu *ce-ar trebui să se facă*. Bine-ar fi să n'aibă drept la vorbă decât persoanele cu o autoritate bine stabilită, de însăși faptele lor. Mi-a fost dat să văd odată, într'o revistă pedagogică, chipurile, o *lecție model*, scrisă pentru învățători. De cine? De-un coleg ieșit de câteva luni din școala normală, care, poate că nici n'apucase să-și cunoască copiii din clasă. Și dacă, cel puțin, ar fi fost o lecție bună, dar era, pur și simplu, o nimica toată.

Tot așa, la o șezătoare culturală, un elev de cl. IV de liceu, vorbind despre poetul Eminescu se adresa unei săli întregi de ascultători: „Domnilor, știți Dvs. cine-a fost Eminescu?..

Știți Dvs. ce putere formidabilă de imaginație a avut acest poet?... etc., etc. În sală se găseau licențiați în litere, doctori, avocați, preoți, învățători, tot soiul de intelectuali.

D'apoi nesfârșitele conferințe și articole de ziare sau reviste cu cari, aproape zilnic, ne intoxicăm!

Lenea sau neputința, nu lasă omul în pace să facă și el ceva. E mai comod să dai sfaturi sau să perorezi verzi și uscate, decât să te apuci de muncă. Iei bietele vorbe, le sucești, le învărtești, le întorci și pe-o parte și pe alta până când vorba Românilui, scoți unt din ele. Și, cel puțin, de-ar ieși unt, tot ar fi bine, dar, adeseori nu iese decât zer curat.

Dacă am asculta de proverbele bătrânilor, am avea cea mai dreaptă și mai înțeleaptă cumpănă pentru viață. Nu cred că există cineva care să nu fi zis măcar odată în viața lui: ...ei, să fi avut eu atunci mintea care-o am acum! Nu-i vorba de minte, e vorba de *învățarea de mână*, de experiență, de lovitura cu realitatea.

Și ce minunat știu vorbele umflute,

parada frazelor și-a gândirilor de gumilastic să acopere realitatea!

Dar asta-i ceea ce îngreunează lucrul nostru de toate zilele și nu-l face delă început tare și durabil. Nu mai vorbim de pierderea timpului cu întoarcerea înapoi, cu luarea d'a capo, ca să facem ceea ce lipsește, atunci când vedem că trebuie. Parada frazelor ne cruță puterea de muncă și nu ne lasă să ieșim mai repede la mal.

Mi-aduc aminte de-un extemporal la Istorie, de pe când eram elevă. Pentru că eram ascultată, citisem în fugă lecția și-mi văzusem de alte treburi. Când am auzit de extemporal, am făcut ochii mari. Ce-i de făcut? Mă-am stricat nota și pace! Ce rău îmi părea! Atunci, c'un suprem avânt, am alergat la sfânta și întru toate puternica frazeologie. Era vorba de Ștefan cel Mare. Era cam mult de scris și profesoara ne atrăsese atenția să concentrăm ideile, așa, ca pentru un extemporal.

Că Ștefan cel Mare a fost domnul Moldovei, asta știam.

Mai știam că se luptase cu Ungurii la Baia, cu Turcii la Răsboieni și Podul Înalt, cu Polonii în Codrii Cosminului. Am început cam așa:... Ștefan cel Mare! Iată o stea care va străluci de-apururi pe orizontul plin de glorie a istoriei neamului românesc!... etc etc. Când am găsit că-i timpul să vorbesc despre lupte, am început... Cu toate că trecut atâta vreme de-atunci (nici asta nu ști-am precis) dacă'r învia din morți Matei Corvin și i-ar spune cineva un singur cuvânt: *Baia!*, ar simți încodată cum sabia lui Ștefan îl urmărește pe-o noapte întunecoasă, și-ar fi cuprins iarăș de groaza morții, etc., etc.

Despre bătăliile cu Turcii și cu Polonii, acelaș sistem. Am umplut patru pagini de caet. Conștiința mă făcu să pun lucrarea pe catedră c'un fel de teamă. Rezultatul a fost un 9+ și calificarea de *cea mai bună lucrare din*

clasă. Iată realitatea acoperită, așa cum o acoperim adeseori și pentru care faptă, în loc să primim cea mai aspră pedeapsă, suntem lăudați.

Reabilitatea însă, se răsbună aproape întotdeauna. Ce bine-ar fi dacă am avea neconținut în vedere acest adevăr.

Ca să nu-mi stric nota pe trimestru, pentru teză, a trebuit să învăț pe lângă altele, și pe Ștefan cel Mare. Materie fiind multă, o săptămână încheiată praful s'a ales de liniștea și de mâncarea mea. Mă duceam în dormitor cu istoria sub șort și citeam la lumina slabă a becului, până-mi dădeau lacrămile; îmi duceam istoria și la masă și citeam, printre îmbucături, cu cartea pe genunchi. Nu mai vorbeșc de necazul că într-o zi m'a prins pedagoaga citind, mi-a luat cartea și-a trebuit să mă mi-logesc vreo două ceasuri ca să mi-o dea înapoi. M'am jurat atunci pe toți sfinții să nu-mi mai las niciodată lecțiile neînvățate.

Tot așa, la un cerc cultural. Se știe îndeobște cam ce-i pe la cercurile culturale. Nu prea se duc acolo bucu-roși decât învățătorii candidați la însurătoare, cu speranța unei întâlniri fericite, și asemenea învățătoarele, fete de măritat.

Pentru că, la drept vorbind, nu prea se vede cineștiece la aceste cercuri: o lecție practică adeseori scâlciată și trasă de păr, o conferință, două, pentru care te rogi la toți Dumnezeuii să ia sfârșit și apoi, dacă este vin, un pic de voie bună.

La un asemenea cerc, am fost bătuți de soartă vreo 20 de învățători s'ascultăm o conferință pe care un coleg a citit-o vreo două ceasuri de pe niște foi de caet. Câteodată nu înțelegea nici el ce-a scris și se apleca așa de tare asupra foilor, de credeam că vrea să le mănânce. Ba le sucea mereu la lumină și câteodată chiar silabisea. Nu-mi aduc nimic aminte decât că era vorba de niște probleme sociologice din Suedia, sau, cam așa ceva. Dacă m'aș fi apucat să număr cuvintele pe care nu le

înțelegeam — și pe cari, desigur, nu le înțelegea nici el, — aș fi depășit de mult suta.

Până la o vreme am tot ascultat eu, ba sucindu-mă pe scaun, ba încruntând din sprâncene, dar în urmă l-am părăsit și nu mai auzeam decât șgomotul pe care-l făcea vorbind. M'ascultam așa, cum asculti câteodată cum plouă. Când s'a așezat jos, ușurare generală.

— „Cine are ceva de zis?“ — întrebă președintele cocoțat pe catedră și cu secretarul la stânga, ca un ornament. S'au sculat vreo câțiva, așa, alene, plictisiți, ca și când ar fi tras la jug până atunci și-au îngăimat câteva vorbe cari se loveau una cu alta ca nuca de perete. Parcă le vedeai cum sar în aer speriate și se uită mânioase la acel ce le imperechia fără nici o noimă.

Introduceri și teorii omoritoare de timp și de nervi. În fine, concluzia nu părea să fie prea bună din șirul din argumente aduse, cu toate că, toți cei ce luaseră cuvântul, terminau cam în felul acesta: „...după mine, conferința e foarte bună“...

Ca să se încheie ședința într'o atmosferă prietenească, căci altfel n'aveau nici un rost sticlele cu vin rânduite într'o vadră cu apă rece, președintele dă cuvântul celui mai bun prieten al conferințarului, cu gândul ca să-l salveze. Toți eram mulțumiți. Acesta se scoală și glăsuște:

— „Domnule președinte, doamnelor și domnilor! Eu, din conferința colegului S., nu m'am ales cu nimic!“...

Consternare, zâmbete abia stăpânite, mișcări pe scaune, aerisire cu batiste sau gazete, încrucișări de priviri. Președintele mai generos, încheie declarând conferința de bună pe motiv că... *s'a muncit la ea.*

S'a muncit, zic și eu și s'a muncit din răspuțeri, căci ce muncă poate fi mai istovitoare decât a-ți stoarce creerul înșirând la vorbe fără rost sau a copia pagini nesfârșite din vreo carte pe care, fii închipui că n'a avut nimeni răbdare s'o cetească?!

La nici un cerc cultural n'am auzit un adevăr mai mare, spus așa de-a-dreptul și așa de frumos într'o singură propozițiune! Era exact ceea ce simțiam cu toții, dar, ca niște prefăcuți, ascundeam în suflet adevărul. Dacăm fi zis atunci cu toții: „din conferința colegului S. nu ne-am ales cu nimic“, — fără teorii și fraze zănatice, cari nu spuneau nimic, nu s'ar fi mai întâmplat ca la cercul următor o d-ră să ne piseze trei ore cetindu-ne *toate poeziile* lui Vlahuță, vrând să caracterizeze pe poet, sau alt coleg, care vorbind despre un subiect istoric ne-a înșirat luptele lui Mihai Viteazul, exact așa cum sunt scrise în cărțile de curs primar.

Cea mai mare datorie a noastră e să spunem adevărul, dacă vrem propășirea satului în care trăim și a școlii primare în general, față de care suntem atât de datori. Să nu ne-ascundem după paravanul vorbelor. Să căutăm lipsurile, să le scormonim, să nu le astupăm. Am ieșit insuficient pregătiți din Școala Normală? Să ne pregătim! Satul și Școala sunt în fața noastră. Să le cunoaștem nevoile și să luptăm cu ele, nu cu vorbele. Avem de luptat și cu mediul în care ne găsim? Să luptăm, dar să luptăm inteligent, cu acea dragoste în suflet cu care un părinte se luptă s'aducă la calea adevărului pe-un copil sburdalnic, încăpățânat.

Câte bordeie, atâtea obiceiie. Așa și cu satele. Nu găsești două cu aceeași mentalitate. Aceasta diferă după felul de vieță, obiceiurile bătrânilor, etc. Învățătorul trebuie să-și iubească satul în care trăește. Aceasta nu-i de discutat. Dar dacă trebuie să-l iubească, trebuie mai întâi să-l cunoască, să-i pătrundă felul lui de vieță, să-l ajute cu vorba și cu fapta.

Ca să stărpești un rău, trebuie mai întâi, să știi dacă există și înainte de-a te apuca să faci un bine, să știi dacă e nevoie de el.

Pe băncile Șc. Norm. tocăm teorii și iar teorii, unele folositoare, altele mai puțin.

Cinste profesorilor cari au înțeles că suflitelor ce le stau în față, altfel de hrană le trebuie. O profesoară își teroriza elevele cu teoria lui Kant. *Ce-a zis Kant?*... era întrebarea unui trimestru întreg. Mai nici una nu putea să reproducă exact, căci exact trebuia. Se chinuiau bieteze ziua și noaptea și visau ce-a zis Kant. Nu erau stăpâne să țină o lecție de intuiție și se chinuiau într'una cu ce-a zis Kant, cu toate că peste câteva luni trebuiau să se prezinte la posturi. Una, mai glumeată, zise într'o zi: „In definitiv, aș vrea să știu ce-a făcut Kant și dacă ieșit bine să fac și eu. Dacă'ar trăi, m'aș duce la el și i-aș spune: D-le Kant, fii bun și-ți retrage cuvântul, că ne prăpădim!“...

Noi, cei dela școala primară, temeliam învățământului, a culturii și-a vieții de toate zilele să ne desbărăm de teorii.

Așa dar, cea dintâi datorie a noastră este cunoașterea temeinică a satului în care ne găsim, ca să lucrăm cu realități, nu cu închipuirii.

Într'un sat, oamenii erau contra creațiilor. „Nu-i trimitem la școală să se joace, c'atunci mai bine-i ținem acasă să ne-ajute la treburi“.

În altul, știau ei, nuștiu de unde, că leafa învățătorului e proporțională cu numărul copiilor ce-i frecventează clasa. Învățătorul era foarte apreciat, ca învățător. Toți sătenii erau foarte doritori să-și trimeată copiii la școală, dar nu-i trimeteau cu gândul că-i scad astfel leafa învățătorului pe care aveau ură pentru niște intrigi dintre neamuri, așa cum se întâmplă adesea când învățătorul s'a ridicat din satul lui. Să învățătorul n'a știut lucrul acesta, până trece un *тотъидущее* *суды е-і* nu verde în față.

A căutat atunci, cu tot felul de mijloace să le spulbere credința lor greșită și școala s'a umplut de copii.

Să lucrăm încet și bine. Ești învățător în satul cutare. Indată vor veni câțiva colțaji să-ți spună că... sat ca a lor nu-i, dar popa sau notarul și mai

-ales învățătorul care-a plecat, sunt niște oameni de nimic. Alții vin să-și ocărăscă consătenii, pe cari nici nu-i cunoști. Și multe de acestea pe cari le știu toți învățătorii. Atunci stăm în nedumerire? Nu. Colindăm comuna în lung și'n lat când avem timp liber. Ne interesăm de orice credem că-i interesant.

Cu plăcere. Venim acasă și scriem ce-am aflat, așa cum ne pricepem, desigur căutând să dăm într'un chip ordonat ceea ce ar putea constitui o monografie. Termenul cam sperie și deaceia e bine să ne gândim mai degreabă la o descriere amănunțită a așezării comunii, a felului de viață al locuitorilor și a nevoilor lor, etc. Sinceritatea și exactitatea, punctele de conducere. Fără teorii și frazeologii. Să ne închipuim, de exemplu, că suntem la lucru. Ieșim în poartă, într'o zi de sârbătoare și măsurăm drumul cu privirea. Trec pe drum cârduci de fete și feciori îmbrăcați, care de care mai frumos. Alergăm la dulapul școlii, scoatem hârtia și scriem: ... mîmumate tipuri ce contrazic pe toți acei ce-au contestat vreodată origi-

na noastră daco-romană. Fete chipeșe cu surâsul pe buze, flăcăi ca brazil în ai căror ochi citești încrederea în fericire, bărbați, neveste și copii plini de sănătate, etc., etc. Cam așa să scrii, iar peste noapte să te trezești că-ți fură găimile din coteț. N'am făcut nimic. — Repet: *sinceritate, exactitate și obiectivitate fără teorii și paradă de fraze.*

Lucrarea să rămână la arhiva școlii. Dacă vine un învățător nou, prima grijă îi va fi citirea acestei lucrări. Cu ce sete ar citi-o! Poate fi făcută chiar de mai mulți colegi, în conlucrare. Învățătorul nou poate să adauge ce va crede de cuviință, după ce a cunoscut personal comuna. Să-și spue sincer părerea, chiar dacă ar contrazice pe înaintași, iar cei ce vor citi și vor ști să înțeleagă, vor înțelege.

Fiecare învățător va ști atunci ce lipsește satului său și va lucra cu realități și'n continuare, nu cu închipuiri sau fraze goale și începând mereu d'a capo.

VALERIA MARCHIȘ,

învățătoare

Com. Feleac, jud. Cluj.

CUM AM ÎNFIINȚAT O COOPERATIVĂ.

Școala este o asociație în mic. Activismul cere muncă continuă personală, la care să contribuie toate funcțiunile sufletești ale elevului, combinate cu obșnuințe fizice.

Munca ordonată — simțită — crează o disciplină prin care se formează caracterul, — personalitatea.

Pregătind pe copii pentru viață, școala trebuie să dea viață oricărei organizațiuni capabile să facă practic educația socială a elevilor. În această privință, locul de frunte îl ocupă cooperația.

Pe lângă ajutorul de ordin educativ și instructiv, cooperația sădește o concepție economică care are la bază economia, unirea și morala, — toc-

mai sistemul cooperatist; — insuflă tineretului un patriotism activ, care ne va înălța față de minoritățile conlocuitoare și în general contribuie la pregătirea adevărată pentru viață.

Incepături modeste și sincere, aduc surprize și bucurii în lumea școlară, creînd astfel o nouă atmosferă, o nouă manifestare și prin acestea un nou fel de atracție a școlărilor.

Mănat de acest gând, am procedat la înființarea unei cooperative școlare de aprovizionare, producție, desfacere și economie, cu numele „Mugurașul”. (Comuna Ilva Mare — Năsăud).

Dacă facem o cercetare asupra cunoștințelor cooperatiste și mai ales a operațiunilor de contabilitate, trebuie să

mărturisim că pătura țărănească nu le poate mînuî de loc. Cauza: lipsa de pregătire sau înfîiere.

Noua generație nu mai poate continua așa.

În predarea contabilității la clasa VII, ești nevoit să plăsmuești o temă întreagă de ordin cooperatist care, ca orice ficțiune dispăre din amintirea copiilor. M'am gândit că-i minunată ideea de a organiza cooperația în viața școlară. Aceasta o reclamau și unele necesități de ordin material la școlari, nefiind în apropiere prăvălii, astfel că în fiecare zi mă împiedecam de lipsuri, iar specula comercianților era prea izbitoare.

Am pășit hotărît la traducere în fapt.

Progresiv și metodic încep a sonda, a convinge și a câștiga sufletul elevilor, iar la un moment dat am strâns toți școlarii la un sfat mare, cu gânduri de realizări. După sfat, pe care-l făcusem uitat la un interval sunt invitat de elevi să convocăm adunarea generală. În ora copiilor, într-o sală de clasă, se adună elevii cari au avut în prealabil aprobarea scrisă a părinților. Cei rămași, cu lacrimi în ochi, mă roagă să-i las și pe ei într'un colț. Consult adunarea care, spre surpriza mea, nu admite cererea sub motiv că au auzit pe părinții acelor copii vorbind contra intențiilor noastre.

Trecem la realizări. Se alege un birou ad-hoc: președinte, un secretar și doi asistenți. Aleșii, sfioși, cu obrazul rumen, ocupă locul prezidențial. Președintele citește proiectul de statute. Într-o atmosferă caldă începe dezbateră, punct de punct. Ghița sfiei se rupe la darea numelui societății. Președintele propune, adunarea îl combate. Discuție — păreri — aprobări — respingeri — motivări, etc. Se recurge la arbitrajul meu. Propun o comisie. N'are rezultat. Mă se cere direct. Din întâmplare îmi amintesc de cooperativa Școlii normale din Cluj și-i spun nu-

mele „Mugurașul“, care e primit. Două ore și discuția statutelor s'a terminat. Citeai în fața lor gânduri mari, un nou câmp li s'a deschis, unde vor putea să-și manifeste liberi voința și puterea.

Urmează actul constitutiv. Alegerea prin vot secret a consiliului de administrare, censorilor, casierului, vânzătorului, fixarea părților sociale făcută cu atâta scrupulozitate indică judecata lor clară și sinceritatea cu care știu să-și evedențieze colegii ce vor îndeplini funcțiunile de mai sus.

Primele registre: condica de ședințe, un jurnal, cartea mare, reg. partizi, reg. de cassă, reg. de mărfuri, făcute din caiete, un reg. chitanțier și unul de bonuri primite dela primăria comunală, toate vizate de direcțiunea școlii, formează scriptele de bază ale societății.

O copie după actul constitutiv și statute se înaintează Of. Naț. al Coop. Rom. București (Palatul Lido), iar On. Revizorat e pus în cunoștință de cauză.

Începe adevărata activitate: încasarea părților sociale, cotizațiilor și primirea depunerilor. Prima săptămână aduce casierului 25 lei; a doua 38 lei. Luna se împlinește cu 50 lei. E desigur puțin.

Prima ședință a consiliului de administrație lămurește cauzele: unii din părinți nu au parale, iar alții nu vor să le dea pentru acest scop. Punându-mă în legătură cu ei, faptele se confirmă. Motivul: „am mai dat noi bani la cooperative și azi le-a rămas numele“. Orice îndemn era de prisos. După răboiu, în comună au răsărit 4 cooperative de consum și aprovizionare, sprijinite de capital țărănesc și cari au dispărut pe nesimțite în împrejurări similare, cunoscute azi peste tot.

Idealul elevilor și al meu îl vedeam spulberat, încercarea urma să se sfârșească cu.... eșec. Puteam câștiga câteva sute de lei, dar capitalul nu era al elevilor și o cooperativă nu-și avea rostul cuvenit.

Trebuiau găsite mijloace prin cari elevii să aungă la parale, iar prin ei, cooperativa înființată. Fiind sezon de iarnă, lucrul părea imposibil.

În această situație ne găsește un ordin circular în care se prevedea ca elevii mai mărișori să fie puși la lucrări de curățenia școlii, întreținerea focului, mici reparări, etc.

Fu salvarea noastră. Îl întreprătim în funcție de idealul ce-l urmărim. Chem comitetul, aduc orinul la cunoștința elevilor, cari, la rândul lor îl transmit părinților. Servitorul e concediat. Serviciul lui îl vor îndeplini elevii, răsplătiți cu o mică sumă din fondul școlii (fapt pe care numai noi îl știam). Astfel curățenia saalelor o fac cu săptămâna câte două eleve, întreținerea focului la fel se dă altei eleve, iar băieții se întrec în tăcutul lemnelor de foc. Sâmbăta după masă, plata și prin ea partea socială la cooperative.

Două luni și ajungem la 350 lei. Primul colet sosește, vânzătorul intră în funcțiune, iar cumpărătorii din beșug admiră cu multă satisfacție calitatea și cantitatea mărfurilor în raport cu prețurile din prăvălii.

În primăvară, recurgem la altă sursă de câștig. Un vecin ne dă o bucată de pământ, o semănăm cu cartofi strănși din contribuția elevilor (câte 10 buc. de elev); la cules valorificăm recolta cu 180 lei. Șase lei de cap. Pentru viitor,

vom lua în arendă o grădină în care vom semăna: legume, cartofi, ovăs, etc.; vom strânge flori de tei, soc, mușetele, etc., valorificându-le prin farmacia din localitate.

În felul acesta muncim cu toții în comun, avem nădejde că truda ne va fi răsplătită din beșug.

*

Făcând o mică reflexie asupra celor de mai sus, vom constata că prin cooperatie avem prilej strălucit pentru educație și cultură.

Întreb, cum ai putea concretiza mai bine noțiunile de putere legiuitoare, decât prin adunarea generației și de putere executivă decât prin consiliul de administrație?

Ținerea contabilității, aranjamentul magazinului, serviciul vânzării, deliberrările consiliului, etc., toate oferă un angrenaj complet de organizare pentru viață.

Cultura diferitelor plante dă posibilitate școlarilor să exerciteze rațional activitatea — lor meserie — plugăria.

Dacă dorim să ne urmeze o generație productivă, atunci să-i pregătim prin viață pentru viață.¹⁾

POMPEI BOCA,
inv. Ilva-Mare — Năsăud.

¹⁾ În numărul următor vom publica „Statutul” acestei cooperative.

FRECVENȚA ȘCOLARĂ.

Rolul cantinelor școlare în regiunea muntoasă.

Școala primară, prin însăși menirea ei, fiind pusă la îndemâna marelui mase populare, respirată până în cel mai îndepărtat cătun, este un minunat centru de acțiune intelectuală și morală, precum și un focar de educație fizică.

Dar tocmai aceste școli au o frecvență neregulată, mai ales la munte unde aproape tot timpul anului școalele sunt goale.

Unii copii frecventează școala sporadic, numai câteva luni pe an, Noemvrie—Martie, — alții nu vin de loc; obligativitatea a ajuns de mult o ficțiune, deoarece procentul celor ce rămân fără școală trece de 70%.

Motive se găsesc; toamna și primăvara, copiii sunt cu vitele la pășune; iarna e zăpada mare, vara e școala închisă, etc., etc.

De acest lucru e vinovată administrația care nu dă nici un concurs corpului didactic, la care se mai adaugă lipsa de înțelegere a rostului școlii de către săteni, sărăcia mare, lipsa izlazurilor, lipsa de acasă a părinților; vinovată este — și felul cum e organizată școala, nefiind adaptată la condițiile de viață a populației dela munte, unde satele se întind pe zeci de km., cu așezările omenești resfirate, din care cauză elevii sunt nevoiți să străbată distanțe mari, prin păduri și terenuri accidentate până a ajunge la școală.

De aceea la munte, pe lângă cele mai chibzuite măsuri pentru aducerea elevilor la școală, se impune a se veni în ajutorul copiilor săraci și a celor ce locuiesc la depărtări mari, cari nu pot să ajungă acasă la ameză, sau sunt ținuți la școală toată ziua, în urma dispozițiilor de a se face cursurile pe zile întregi, fiind astfel nevoiți să ia prânzul la școală, un prânz de cele mai multe ori foarte sărac.

Urmarea: copiii sunt slabi, galbeni la față, fără nici un pic de viață, fără putință de a face eforturi să-și asimileze cunoștințele primite dela școală unde o zi vin și două nu. „N'am putut veni la școală, fiindcă n'am avut ce mânca“, și în fața acestui adevăr, ce măsuri se mai pot lua?...

De aceea se impune înființarea *cantine-
lor școlare* pe lângă fiecare școală.

Mesele luate de elevii săraci la cantine, au o influență asupra sănătății lor, fiind feriți de afecțiile gastro-intestinale atât de frecventate în această regiune la copii și care totdeauna sunt produse de alimentația rea.

Masa caldă la dejun, luată în cantina școlară favorizează frecvența școlară și prezervă elevii contra tuberculozii, asigurându-se copiilor slabi, suferinzi, o alimentație suficientă și bine venită, mai ales iarna.

Binefacerile se resfrâng asupra școlii și asupra copiilor săraci care pe lângă o hrană substanțială, mai ca-

pătă și deprinderi bune. Deci aceste cantine n'au numai rostul intensificării frecvenței regulate, ci au și un important rol de umanitate, mai ales acum când sărăcia e atât de mare, când este atâta tristeță, și când suferințele sunt mari și multiple.

La cantine, se mai poate face pentru fete o bună educație menajeră, lucrându-se în mod real și practic, pentru ridicarea gospodăriilor țărănești la o viață mai omenească, știindu-se, că gospodinele satelor noastre lasă foarte mult de dorit în această privință.

CUM SE POATE ORGANIZA O CANTINĂ ȘCOLARĂ.

La început s'ar părea că organizarea unei cantine ar fi un lucru enorm de greu, mai ales acum când ne sbatem în ghiarele crizei financiare, întru cât ar necesita cheltueli mari; în realitate însă lucrul e cu mult mai ușor și se poate face numai cu puțină bunăvoință.

Pentru a vorbi despre organizarea unei cantine școlare, principal nu ar fi lucru greu, dar poate n'ar fi de folos real, întru cât nu la toate școlile se află acelaș efectiv de elevi, de aceea mă voi mulțumi să descriu cum este organizată cantina școlară depe lângă școala primară ce o conduc.

La această cantină, iau masa caldă la amiază, zilnic 80—100 elevi, în fiecare an dela 1 Noembrie până la sfârșitul lunii Aprilie, în afară de vacanțe și sărbători.

Masa se pregătește după un meniu stabilit în prealabil săptămânal și anume: se prepară de două ori pe săptămână carne, iar în celelalte zile supe de cartofi, fasole, etc. — pâinea și-o aduc elevii de-acasă.

Masa se ia în una din salele de clasă, transformată în sufragerie, cu mese și scaune.

Servitoarea școlii pregătește și mâncarea elevilor fără o altă plată. Elevilor li se servește masa în tacămurile școlii (acolo unde școala n'ar avea ta-

cămuri și farfuriile ar costa mult, se pot cumpăra străchini smălțuite care sunt relativ ieftine), iar lingură își aduce fiecare elev.

Aprovizionarea cantinei se face în fiecare toamnă, când se cumpără zarzavaturi de 500—1000 lei. Tot atunci se cumpără 5—7 litre fasole, 8—10 litre cartofi, — un porc pentru tăiat se cumpără numai când se mai răcește vremea — (în a. c. s'a cumpărat un porc de 1000 lei, din care, unsoarea a ajuns pe anul întreg). În timpul anului se mai cumpără numai ce mai lipsește. Elevii în stare mai bună mai aduc fasole, cartofi, ouă, smântână, fiecare cât poate.

La școalele unde se află grădina școlară, se poate cultiva tot ce este necesar pentru cantină; deasemenea se poate crește și un porc pentru tăiat, toate lucrările făcându-se cu elevii școlăii.

Cantina se întreține din daniile oamenilor de inimă, din subvențiile comunei și a comitetului școlar, serbări, etc.

În anul curent s'a cheltuit suma de 3800 lei, în afară de alimentele aduse de elevi. S'a servit masa în 125 zile, la câte 80—100 elevi, în total s'au luat 8532 mese.

Strângerea fondurilor se poate face cu bunăvoință și multă stăruință.

N-ar trebui să lipsească ajutorul neprecupețit al comunei, județului și statului. În orice comună, oricât de săracă ar fi, se poate trece în bugetul ei 1000—2000 lei, deasemenea și în bugetul comitetelor școlare, — căci oricâte sacrificii s'ar face în acest scop, niciodată nu va fi prea mult.

Pe ajutorul statului nu se poate conta mai ales în împrejurările de astăzi. Se poate face apel la oamenii mai bogați cari pot da ajutoare sub orice formă. Se poate ca să dea odată pe an masa fiecare familie.

E natural că aceste cantine se pot organiza, adaptându-se la mediu și posibilități de realizare.

Le dăm toate aceste amănunte, în speranța că se vor găsi colegi ce-și fac din carieră un apostolat și vor încerca de a înființa pe lângă școalele lor cantine școlare.

Școala primară prin cantine, cooperative școlare, cercetășie, mutualitate școlară, prin terenuri pentru jocuri în aer liber va putea fi numită cu drept cuvânt — „școala vieții”. —

VASILE N. LAZĂRUC.

inv. dir. Câmpeni, jud. Turda.

Pe margine de monografie

UN SAT VECHIU — DE PESTE 500 DE ANI — AL BOIERILOR: VADUL DIN ȚARA OLTULUI.

Dela Radu I Basarab, domnia Munteniei trece fiului său Mircea care, afiliat politicei Ungariei, potrivnică Turciei, primește la 1383 dela Regina Maria, soția lui Sigismund de Luxemburg, ducatul Amlașului și al Făgărașului. Când, pentru scurtă vreme, Mircea fu scos din domnie de fratele său Dan I, 1385—1386, el se retrase la Făgăraș așteptând aici ziua venirii sale în scaun. Cu moartea fratelui său Dan, care se stinse prin Bulgaria, Mircea, cu ajutorul oamenilor săi din aceste ținuturi, își recupără tronul.

Țara Oltului ardelenescă, Țara Făgărașului de azi, la un moment dat devine astfel locul de adăpost al mareșului Voevod, — ca și mai pe urmă să rămână fiului său Mihai I, al vărului acestuia, Dan II, al lui Vlad II Dracu, etc., — loc, unde își țesea el — ca toți ceilalți în feudele lor, — pânza de aur a visurilor sale, dimpreună cu boierii lui, în mijlocul aceluiași popor, pe care nu l-a uitat niciodată și pe care l-a avut sub oblăduirea sa până la moarte.

Gratitudinea mareșului Voevod, pentru credința și serviciile dovedite în răz-

boale, — se revarsă cu o largă și darnică bunăvoință peste acea „Țară a Românilor“, acel „Terra Valahorum sau Olahorum“, — care mai bine de un secol avea să aparțină domniilor muntene, (1366—1464), — prin acordare de ranguri, prin boierirea multora din frunțașii ei, prin cinstirea ori investirea lor cu moșii, sate, dealuri, munți, văi și ape, să le fie lor: „de moșie și moștenire și de toate slujbele lor și dări și dăjdiile câte le vor afla întru tot ținutul țării și întru biruința domniei mele“..

Mircea, adevăratul întemeietor al boierilor din Țara Oltului, — căci donațiuni de boierire a făcut și Vlad II Dracul, Vlad Tepeș etc., — formează o clasă nouă de oameni, o clasă boierească: „boierii domniei mele“, cum îi numește în hrisoavele sale vechi de dani și după cum vom vedea în descendenții căroră, în decursul vremilor, originea lor boierească a făcut să nască în sufletele lor conștiința reală a autonomiei cu care se dedaseră din timpul stăpânirii a-supră-le a voevozilor munteni; să le formeze acel caracter dărz și mândru care nu le permitea pe la 1469, și mai târziu, să rămână sub ocârmuirea streinilor; caracter, care dă întreg ținutului acesta dintre Carpați și Olt, nota românismului, a unui orgoliu isvorit din autonomia și libertatea străbună și a miguroasei puteri de vitalitate și rezistență tenace asupra oricărei încercări de încălcare a drepturilor lor mai cu seamă de către Sași alătura de cari din cele mai vechi timpuri îi vedem că se bucurau de același libertate și autonomie (Diploma Andreană, 1222).

Acest voevod, Mircea, după o glorioasă domnie de peste 30 ani, în penultimul an al vieții sale, 1417, și înainte de a trece la o viață veșnică, dăruiește boierilor săi: Ioan-Hurcea (azi Borcea) și Calian, satele: *Branăștea Urășei*, (azi dispărut și păstrat ca nomenclatură a unei părți din hotar, precum și în memoria celor mai bătrâni, ca sat exis-

tent odată), și *Vadul*; amândouă întemeiate, — după afirmățiunile canonicului și istoricului Dr. A. Bunea, — de către un boier al cărui nume era *Urăs* și *Vad*. Și acest din urmă nume, deși e *Vad*, nu trebuie să se creadă că e vorba de trecătoarea de peste râuri sau vad.

Acest sat, *Vad*, există deci la această dată, după cum ne confirmă hrisovul, și prin aceasta îi putem acorda o vechime mai mare decât cinci secole. Întemeiat deci de un boier — ca multe alte sate din Țara Oltului de altfel, — mai târziu fu dăruit de Mircea boierilor săi: Ioan, Hurcea și Calian. Iată acest hrisov:

„Noi, cei ce întru Hristos Dumnezeu, bine credincios, și de Christos iubitori și însuși țiiitor Domn Ion Mircea veliki voevoda cu mila lui Dumnezeu și în darul lui Dumnezeu, oblauduind și domnind toată Țara Muntenescă, încă și laturea Tătarului, și hotarul de supt munte și pe toată Dunărea, bine vru Domnia mea, în a mea bună vrere a cinstitei și luminatei inimii mele și an dăruit Domnia mea acest de toți cinstit și de frunte și luminat hrisovul Domniei mele, anume (lui) Ioan, Hurcea și lui Calian boierinului Domniei mele ca să fie al lor satul Branăștea Urășei și la Vadul Șercaei, și stăna din muntele Le-reștilor de moșie și de moștenire, și de toate slujbele lor și dări și dăjdiile câte le vor afla întru tot ținutul țării și întru biruința domniei mele, să odăhniască, și de dijmă de oi și de vâmvetul porcilor, de dijmă de grâu și de vinerie și de stupei și din vaduri și din apă și de toate acestea să le fie lor de oeiună și de moșie acelora, nu numai acelora, ci și fiilor lor, nepoților și strănepoților lor, în viața Domniei mele și până în viața fiului meu celui iubit Io Mihail Voievoda iară cine s'ar ispită din boieri, sau din slugile Domniei mele, pe Hurcea, Ioan, și pe Calian sau pe oamenii acelora cât de un păr de a-i supăra și încă cine a face altmintre-

lea, acela va avea de la noi mare urgie și certare despre Domnia mea, ca și un neascultător și calcător poruncei și Hrisovului; Domniei mele, încă și (pe) cine va alege Domnul Dumnezeu după moartea mea să fie Domn Țării Românești din pământul Inimii Domniei mele, sau din ruda Domniei mele, sau dintru altă sămânție de va cinsti și va înnoi și va feri această, pre acela Domnul Dumnezeu să-l cinstească și să-l hrănească, iară care nu ar cinsti nice îl va feri, pe acela să-i plătească Dumnezeu cu munca veacului și să fie soț cu Iuda și cu Arie, și cu Iudeii ce strigară Christos sângele lui spre dânșii și spre feciorii lor, cum și este și va fi, în vecii (veci) amin."

Urmează apoi martorii acestui hrisov: jupân: Vladu, Dragobanu, Aldea, Aga, Branu, Hristianu, Vulcanu, Luca, Csi-banu, Stan Drujanu și Aldea Velul lo-gofât.

Urmașii boierului Hurcea își păstrează numele doar cu o ușoară modificare a vocalei u în o, Borcea, iar cât privește pe acest din urmă, Calian fie că s'au stins (ceea ce nu se poate admite), fie că au plecat, ceea ce e mai posibil, iar în ultima analiză, cea mai probabilă ipoteză este că au rămas cu numele chiar de Boier, determinat de calitatea lor. Astfel se explică și numărul mare al familiilor de acest fel, al căror nume indică evident și convingător sensul etimologic al numelui derivat din însușirile și conținutul rangului social pomenit.

Dacă Mircea-Vodă înalță atât de mult acest sat, prin nobilirea lui, mai târziu vrednicia stăpânilor se adevărește prin alte boieriri de către regi Ungariei și principii Transilvaniei, sub a căror stăpânire se găseau. Astfel principesa Transilvaniei, Ana Bornemisa, soția principelui Mihail Apaffy, contesa Secuilor, zice în actul său de boierire: „Iar acumă luând în socotință anume serviciul credincios a lui Popa Sim de Vad, din Țara Făgărașului, comitatul Alba, pe care l-a făcut el până în această vreme pe lângă stăpânii Cetății Făgărașu-

lui, înaintașii noștri de fericită aducere aminte pe lângă credința noastră însă, am luat mai ales cu o credință desăvârșită și milostivire în socotință rugămintele unor credincioși ai noștri cinstiți; străduitori pentru el și am crezut că va rămânea și de aici înainte în această credință desăvârșită, i-am dăruit din mila noastră numitului Popa Sim de Vad împreună cu urmașii lui de partea bărbătească, de față și viitori și l-am așezat și l-am statornicit în libertatea boierească, asemenea cu moștenirea celorlalți boieri și l-am scutit de toate birurile și de alte dări și dăjdi și i-am boierit casa numitului Popa Sim de Vad... împreună cu pământurile și fănațele ținătare de ea, cu un cuvânt toată moșia lui de câmp... ca prin aceasta să ne servească pe noi, pe descendenții și urmașii noștri cu slujba boierească, cu cai și cu arme bune și în haine de postav cumsecade... Prept mai mare dovadă i-am dat lui Popa Sim de Vad și urmașilor săi în mod nestrămutat și pentru veșnică pomenire cu îndatoririle mai sus arătate, cu iscălitura noastră și cu pecetea noastră atârnată de ea".

Actul de mai sus e o nouă confirmare a existenței acestor boieri ai lui Mircea din 1417 până la anul 1666 și o nouă dovadă a vredniciei acestor Români.

Pe acelaș boier, popa Sim, la 1668 însuși principele Apaffy îl investeste cu titlul de protopop cu sediul în Vad. Și pentru a încheia această ordine de idei, mai aducem o ultimă probă care să completeze aceste date.

Baltazar Batory de Somlyo la 1592, confirmă în boierire pe un alt boier, Neagoie Strimbu (descendenții căruia numără un procent însemnat azi între ceilalți locuitori ai satului), iar Maria Crăstierna soția lui Sigismund Batory în 1598 reconfirmă acestui Neagoie drepturile câștigate. Mențiunea de pe acel act a lui Ion Cav. de Pușcariu spune că din acest neam s'a născut cronicarul Șincal.

Toate documentele amintite și citate pe cari le păstrăm în copie sau autentice, ne afirmă cu certitudine că: acest sat întreg de boieri, existent prin întemeierea lui de boierul al cărui nume și-l păstrează, Vad, încă înainte de a-l avea boierii lui Mircea, *s-a perpetuat prin negura vremurilor și văltoarea istoriei până azi cu obârșie pur românească, boierească, liberă, cari poartă*

numele nobililor lor strămoși: Borcea, Boier, Strimbu, Popa, etc. cari amintesc în cântecele de ospete ale lor vița robăă din care descind, cu atâtea dovezi și dreptăți împărătești care înalță sufletul și dă putere acestor urmași și grăniceri vrednici cari și-au păstrat sângele boieresc, numele și mândria rangului social și al libertății lor străbune.

VICTOR POPA.

COMPORTAREA EDUCATORULUI

În viața de toate zilele se vorbește foarte mult de creștere; se spune spre ex.: cutare persoană n'are creștere, sau cutare persoană este bine crescută. Mulți dintre acești oameni uită adesea, că felul de comportare a educatorului face foarte mult: nu exagerez deloc, nici atunci când spun că face totul. Să ne închipuim un educator, sau o persoană cu rol de conducere într'o societate, care vrea să se afirme în localitatea unde se află și care una spune și alta face. Care va fi rezultatul obținut în educațiune? Sunt de părere că felul de comportare tăcută a educatorului mai degrabă va târi societatea care-i este încredințată s'o educe pe panta cu exemplele decât pe panta cu vorbele. Este și natural ca oamenii să învețe mai ușor ceea ce văd decât ceea ce aud sau eventual citesc numai. Și această înclinație firească se observă mai cu seamă în vârsta copilăriei, când ochiul constituie portuța esențială pentru învățătură. Chiar în lucrurile mici în aparență, exemplul contribuie să formeze în bine sau în rău caracterul. Numai simpla manieră de a fi și de a lucra a unui tată sau a unei mame e de ajuns să dea caracterului unui copil sigiliul care nu se va șterge niciodată. Exemplul este instructorul cel dintâi și cel din urmă al omului, instructor pe lângă care cuvân-

tul nu are mai nici o însemnătate, căci acțiunea, fapta în sine, dau directivă statornică ființelor ce se educă. Ceea ce sădesc părinții și îndeosebi mama puțin se mai poate modifica. Cu drept cuvânt se poate spune că a mamei este partea de merit sau de răspundere mare în drumul ce copilul apucă mai târziu în viață. Omul fie bătrân, fie tânăr — ultimul însă mai mult ca întâiul — imită mai mult pe aceia cu cari trăește împreună.

Exemplul familiei, prima societate în care copilul își face apariția pe lume, dă tonul naturii lui, care dănuiește până la sfârșitul vieții, în timp ce tot ce s'a învățat din afară se uită, se pierde în vârtejul vieții și deaceia, nu rare ori întâlnim cazuri când un tânăr se oprește pe povârnișul fatal numai amintindu-și scumpii lui părinți, a căror memorie nu trebuie desordonată prin vreo faptă nedemnă. Pe cât de adevărat este că lucrurile bune, aduse omenirii de bărbați și femei, se datoresc exemplului pe atât de neîndoios e că și cele mai mari nenorociri suferite, tot exemplului se datoresc. Să observăm numai un copil, cu tot felul de apucături rele și să mergem cu cercetările spre cauzele acestor însușiri; vom vedea că sunt moșteniri detestabile, fie dela părinți, fie dela strămoși. Nu rare

ori auzim că așa au fost și păriuții lui.

Tot ce s'a creiat, mare și nobil, tot ce a îndreptat pașii omenirii spre bine și adevăr, s'a făcut de un șir de bărbați și femei cu spirite și caractere mari cari, învățând unii din exemplul altora, au lăsat în urma lor firul neîntrerupt de învățăminte cari stau la baza culturii omenirii de azi.

Așa, Dante, marele poet din timpul Renașterii a fost maestrul după exemplul căruia și-au modelat conduita toți bărbații mari ai Italiei, cari au făcut țara liberă de azi. Tot astfel și în viața poporului nostru: figurile mari din trecut sunt puse în fața urmașilor pentru ca aceștia să aibă de unde să se inspire și să se călăuzească pentru viitor. Intotdeauna când trebuiau repetate faptele vitejești, în momentul hotărâtor, s'a amintit de eroii din trecut și era de ajuns să li-se pronunțe numai numele! Mihai Viteazul învinge la Călugăreni cu opt mii de soldați armata lui Sinan Pașa de 140.000 de oameni numai prin puterea exemplului. A luat securea din mâinile unui soldat și astfel a pășit în fruntea oastei, făcându-și drum printre inamici peste podul râului Neajlov. A fost una dintre cele mai strălucite izbâanzi ce poate să pomenescă istoria Românilor. Am amintit mai sus că și cele mai mari nenorociri, tot exemplului se datoresc. Așa a fost înfrângerea dela Turtucaia: au fugit generalii și catastrofa a urmat. Exemple de felul acesta sunt nenumărate, atât în istoria națională cât și în cea universală.

Din cele expuse până aci, pe scurt, rezultă că nimic nu ajută mai bine opera educațiunii decât lucrând în așa fel, încât purtarea noastră să ser-

vească de călăuză bună acelora cari trăiesc cu noi sau vin după noi. În realitate, orice om care lasă după sine memoria unei vieți nobile, hărăzește urmașilor un izvor de bunuri, nesfârșite. „Înțeleptul“ — zice un proverb chinez — „e învățătorul a sute de generații“. Cuvintele și exemplele acestuia străbat toate timpurile și formează pentru o națiune punctul de sprijin în viața ei din prezent și o directivă pentru cea viitoare. Lucrul acesta s'a înțeles de mai toate popoarele și pentru aceasta ele au recurs la înființarea de școli cea mai mare binefacere omenească născută din nevoie și prin care se păstrează cea mai de seamă zestre ce poate să aibă un popor.

Dorința națiunii este ca acest tezaur să fie răspândit până în cele mai depărtate colțuri, ca seva în arbori și de aceea a semănat în toate părțile țării instituțiuni culturale, unde, pe lângă pildele de iubirea binelui și a tot ce este frumos, viitorii cetățeni să se inspire din frumoasele exemple ale înaintașilor neamului. Educatorii trebuie să fie cu mare băgare de seamă la felul cum se comportă; răspunderea e mare în fața viitorului. Exemplul muncii noastre va îndemna și pe alții și astfel treptele spre idealul urmărit se vor înmulți neîncetat. Copiii de mici vor căuta să ne imiteze. Iccana noastră trebuie să rămână în urmă ca o busolă vrednică de imitat. Numai astfel vom putea spune că am pus și noi o zală la nesfârșitul lanț de fapte frumoase ce leagă trecutul de prezentul și viitorul neamului nostru.

AUREL MITREA

dir. șc. Huedin

DASCĂLUL VINTILĂ

— Fragment —

Când soarele se ridica de câteva su-
lițe, din porți, unde și unde, se iveau
copiii cu cărțile subsoară și o luau
pe drum la vale. Mulți nu erau, că
unii răgușeau pe lângă brazdă, și-au
stricat de când s'a desprimăvărat trei
plesne de biciu de fuior. Alții adormeau
în sunetul zurgălăilor de cioaie,
afară, pe câmp, cu oile. Dar totuși veneau
destui, că era satul mare și oame-
nii hogați. Zece, doisprezece, ori
când putea să adune Vintilă în jurul
lui. Și care se apropia odată de el, pa-
ce bună să mai vrea să știe ceva de
dascălul dela școală.

— Să văd, băiete, ce cărți ai! Nu-ți
fie frică, nu ți le iea moșul! Așa! Măi,
că frumoase-s, bată-le să le bată. Tu
până unde știi din ea? Copilul cu ca-
pul plecat răspunde: „Până la V,v”.
„Mult, tare mult!” zice Vintilă. „Dar
tu până unde?” „Eu până la iu-iu!”
„Asta-i și mai frumos”. Auzi mă, Io-
nică, — Ionică te chiamă? Știi tu zi-
cala aceea: „Uiu-iu, bunu-i puiu, da-i
mai bună găina, care-o frige vecina”.
„N'o știi! Ei, vezi, apoi aia s'o știi tu!
Atunci așa zice și eu că nu în zadar îți
dau demâncare acasă”. Vintilă ia a-
poi cartea altui băiat. „Măi, că ce chi-
puri mândre, bată-le puterea. Dar uite
aici unul samănă cu Jidanul nost.
Ăsta cine-i?” Copiii se adună grăma-
dă, să vadă toți. „Cine să fie? Ala-i
Moisă”, zise un băiat mirându-se că
Vintilă nu știe nici atâta.

Bine, dar cine a fost Moisă? Acelaș
glas răspunde râspicat: „Acum nu
mai trăește, da lui i-a dat Dumnezeu
cele zece porunci pe două tăblițe de
piatră”. „Să știi c'ai nimerit-o frățioa-
re, cine ți-a spus așa?” Copilul răs-
punde acum mai sfios, cu ochii în pă-
mânt:

„Domnul învățator”. „Așa! par'că el
știe”, zice Vintilă. „Uitați-vă voi la

mine! Samăn eu cu domnul învățator?
Nu samăn”. „Nu! — zice un băiat —
că dumnealui n'are așa mustăți mari
și nu i-s albe”. „Ba mustăți are, mă,
dar barbă n'are de loc, zice că barbă
numai popii poartă. Și-apoi e mai
mare decât dumneata”. Al treilea se
amestecă și el în vorbă: „Poate el fi
înalt, dacă-l duce vântul — așa a zis
odată mama de domnul învățator”.

Vintilă se uită odată pe uliță, și zi-
ce apoi băieților: „Ia'n haideti numai
șoldanilor, să vă spun eu cine a fost
Moisă. De unde să știe dascălul vost
cine-i, dacă nici nu s'a născut când
trăia Moisă?” Bătrânul pornește în-
cet, copiii după el și aproape de por-
țița lui se oprește. Aici nu-l bagă în-
seamă trecătorii de pe drum. „Moisă
ăla a trăit aici la noi, în sat. Eu îl știu
când a venit, că era numai zdremțe,
ca toți Jidanii. Avea un nas, uitați-vă
numai la copilul cel mai mare al lui
Ghidali — chiar așa avea nasul. S'a
rugat el pe la toți creștinii să-i dea
sălaş, dar cine să-și ia pe necuratul
în casă? Că trebuie să știți că toți ji-
dovii îs înfrățiți cu dracul, de aceea
nu-s ei de o lege cu ceilalți oameni.
Dacă a văzut el că nu-l primește ni-
meni, a mers în casa părăsită. Că era
aici o casă fără uși, fără ferestri, în-
care n'a locuit pui de om de când e
lumea asta. Și s'a dus el acolo, fără
să-i pese de vorbele oamenilor, cari
spuneau câte minuni toate, de ce se
petrecea în casa aceea. Vezi că jidanul
la ce e necurat trage. Si-a stat el acolo
trei săptămâni încheiate și n'a ieșit
din casa aceea. Când a fost într'a pa-
tra săptămână, miră-te lume de ce
n'ai mai văzut! În locul casei celei
părăsite, o casă nouă, nouă, de pia-
tră, cu ferestri ce străluceau cumu-i
argintul și cu table la ferestri văpsite
verde. În casă? bogățiile din lume și

nu alta. Năfrâmi de mătasă, pălării, opinci și niște giulgiuri mai albe decât zăpada. Când le vedeai, rămâneai încrămențit! De unde să le aibă toate astea? Vezi, era să uit: erau acolo gogoroane de zahăr în toată forma, fluerici roșii de zahăr, de să moară copiii după ele. Lumea se crucia și nu înțelegea. Da eu l-am păzit odată noaptea să văd ce face. Și de ce am văzut, mi s'a făcut părul măciucă. Din casa lui ducea niște trepte de piatră până în mijlocul pământului, și cât ce se așezau creștinii bine, după ce-și gătau cu toții rugăciunile de seara, pe treptele acelea veneau din inima pământului patru harapi, negri ca tăciunele, numai dinții le sclipeau albi. Aduceau bogății nouă: surte de mătasă, rumenele și câte minuni, iar înapoi duceau, învăluit în niște fețe albe, ceva ce se tot sbătea să scape și nu putea. Aceste le da Jidanul. Mă miram eu că ce să fie în învelitoarele acele albe, și nu puteam găci. Când, deodată, iată că mi se arată un înger, și-mi zice: „Fiule, nu te mira; acele ce se sbat sunt sufletele femeilor și a oamenilor ce au cumpărat din bolta asta. Sunt arvunite iadului, că bogățiile acestea din iad au ieșit“. „Bine — zic eu — sfinte îngere, bine zici, așa trebuie să fie. Dar spune-mi, rogu-te, în ștergura aceea mică ce suflet poate să fie, de se sbate așa de tare?“

„Vezi, fiule, acolo e sufletul unui copil ce tot după gogoroane de zahăr a umblat până-i lumea. Fura ouăle din cuiburi, nici cuibarul nu-l lăsa, și le ducea la Jidanul să-și iee gogoroane“.

„Așa trebuie să fie, sfinte îngere, zic eu, — dar, rogu-te spune-mi, acolo în năfrămuța aceea neagră pe care o duce harapul cel mai buzat, ce poate fi? Că, Doamne, cât de tare e strânsă năframa, și cum se chinue ceva în ea“. Și îngerul îmi răspunde iar, tot prieteneste: „Acolo e tot sufle-

tul unui copil. Dar ăsta e mai mare. S'a fost învățat de trăgea tabac, de părea că-i ficior june. Și fura pe ce putea pune mâna și ducea la Jidovul de-și lua tabac. Acum va trage fum de cătran și de smoală din iad, că acolo va fi pedepsit să stea“. Și m'am mirat eu mult de toate acestea, și m'am rugat de înger să mă lase și să se ducă. Abia s'a dus îngerul, iată doi nuli și când pleacă, văd că iau câte un butoiu mare în spate. Il lasă la Jidanul și când pleacă văd că iau câte un sac în spate. Și sacul acela se sbătea de părea că e plin de pești. Și aș fi vrut să știu ce-i în saci și-mi părea rău că i-am zis îngerului să se ducă. Și simțeam sub țâța stângă o durere așa de mare la inimă, de-mi părea că voiu muri în câteva clipite. Și iată că mi se arată iar îngerul. „In saci — zice el — sunt sufletele oamenilor ce beau vinars dela Jidanul“. „Bine, sfinte îngere — zic eu — așa trebuie să fie, dar spune-mi, rogu-te, pentru ce mă doare pe mine așa de tare inima. Ingerul îmi arată o glaje plină cu jumătate de vinars. „Jumătate, tu l-ai băut și o parte din sufletul tău încă este în sac, de aceea te doare inima“. De atunci, dragi copii, nici un strop de vinars n'am mai băut.

Copiii stau cu ochii ațintiți la Vintilă și nu le mai vine nici să răsuflă. Bătrânul privește mulțumit și în gândul lui își bate joc de dascălul ce așteaptă copiii la școală.

— Să vedeți numai, dragii mei, aceste toate se întâmplă de când se găta rugăciunile de seara până se încep celea de dimineață, când se apucă oamenii de lucru. Pasă-mi-te, necurații nu pot suferi puterea rugăciunilor. Acum Jidanul acela sărac — Moisa, — s'a tot îmbogățit, dar oamenii din sat sărăceau văzând cu ochii. Odată vine Dumnezeu și cu Sfântul Petru pe pământ, să vadă cum o duc oamenii. Și a văzut cum muncesc Românii săracii de li se îndoiaie spatele și li se veste-

jesc fețele și nu puteau să știe de unde le vine răul, și de ce-s atât de săraci. Până odată dă Dumnezeu cu ochii de bolta Jidovului. Vezi tu bolta aceea, Sfinte Petre?! — i-a zis. „Văd, Doamne“. — „Apoi să știi că aici e buba. Și Sfântul Petre a pocnit dintr'un biciu și îndată s'a făcut nevăzută casa aceea, numai Jidanul a rămas schimbat în stan de piatră. De pe stanul ăla de piatră s'a făcut chipul lui Moaisă, pe care l-ați văzut în carte și de aceea l-au tipărit acolo, ca, de câteori îl veți vedea să vă aduceți aminte de povestea asta, care chiar așa a fost cum v'am spus-o.“

Băieții nu zic nimic, ci deschid cartea să vadă iar chipul. Părea că numai acum văd ei bine, de ce e chipul acela tot într'un loc și de ce nu se mai mișcă de acolo.

Dascălul Vintilă i-ar putea ținea așa o zi întreagă să nu li se urască. Și copiilor nici prin minte nu le mai trece să meargă la școală. Li învăța să numere în toate limbile din lume: „Unu, doni, tini, pani, roti; coti; sava; mili,gili, cioc“.

Dar bine, el e de vină că vreo femeie, cu ochii mai în patru, se pomenește numai deodată între copii? „Măi Ionică, mă, aici te-am trimis eu? Indată, la școală! Apoi către Vintilă: „Zău, i-ai mai putea lăsa și dumneata în pace. Plătim dascăl, plătim că nu ne merg copiii la școală, și dumneata ni-i oprești din drum. Toamna așa, primăvara așa. Mă mir că nu-i oprești și iarna!“

— Că de multe te miri tu, fetițo, dar n'ai avea de ce să te miri, îi răspundea mânios dascălul Vintilă. „Ce învață dela dascălul ăst nou? Incep cu i și gată cu z, și când au ajuns aici nu mai știu nimic. Nici tu un cântec, dacă nu de lume, cel puțin bisericăș, nici o poveste din bătrâni, ci numai tot buche și iar buche, număr și iar număr. Și de unde să învețe dacă nici

deșiratul ăst de dascăl nu știe? Tu te miri, dar n'ai avea de ce te mira, mai bine ai fi șezut acasă și ți-ai fi văzut de cusătură. Doamne, cum s'a mai ticăloșit lumea asta! Și dascălul Vintilă se duce în curte, pe când copiii se imprăștie, privind mereu în urmă.

Inimi rele ca la oamenii dc azi să nu mai afli! Auzi, să vie o nevoiașă de nevestă să-ți deie peste nas! Când a murit popa Crucean, tot satul a vrut să-l facă pe el popă. Știa carte, cânta în strană, că avea un glas de te ungea la inimă. Dar Ileana lui nu, și nu. Să nu se suie așa de sus. Bine, nu s'a suit, deși Ileana nu de asta s'a sfiit, ci-i venia greu să-l știe dus pe Vintilă de-acasă. Era o femeie, cum e mai rău: Nu putea să pună un lucru la cale singură.

Dar popa Crucean a fost și popă și dascăl. Vintilă, dacă n'au voit să fie popă, dascăl a trebuit să fie, și zece ani a purtat slujba. Câți nu s'au ales oameni din cei cari au învățat la el? Cântececele bătrânești, cântece de lume, învățate de pe tipar, răsunau în crășme și pe uliți. La Crăciun, Irozii băgau spaimă în femeile mai fricoase. Dar odată a venit un domn mare, cine știe de unde a venit, — s'a uitat la școală, a văzut că-i bună; a mers înăuntru, acolo tineri de toată vârsta, până la al 17-lea an. Veneau că era cu lipiciu la vorbă dascălul Vintilă. Și-l întreabă domnul acela: „Ăștia toți umblă la școală?“ „Dumneata nu vezi că toți?“ — „Apoi bine, după regulament trebuie să umble deosebit, trebuie făcută împărțire în secții și clase“. Vintilă se uită la el mirat, dar nu zise nimic. „Cum îi poți învăța dumneata pe toți deodată?“

Vezi dacă ai fi dascăl, ai ști. Dar văd că nu ești. Aici fiecare își are meseria lui. Placă-ți numai de stai aici și ascultă“. Și domnul cel străin rămase crunt ceea ce a văzut. Au fost numai două puncte: cetitul și

cântatul. Citeau cei mici, iar cei mari se adunau roată în jurul lor și se uitau și ei la litere. „Vezi, la acești înaintați în ani nu le mai poți băga în cap buchile să le tot spui, dar când văd cum învață cei mici, prind cu mult mai bine“. A urmat cântul. Un cor puternic, aproape bărbătesc, a făcut să se sbată între pereții școlii medievii din: „Deșteaptă-te Române“.

„Drum-bun, Dărum-bun, toba bate“.
„Oștile stau față în față“, „Hai să dăm mână cu mână“. Apoi s'au apucat de cele bisericesti, dar când au ajuns la: „Cari pe Heruvimi“, domnul cej străin și-a luat pălăria și a mers așa la preotul — era un popă tânăr, venit din școli mari — și i-a spus să puie lacăt pe școală până va veni învățător nou.

Ion Agărbiceanu.

Pagina juridică

PENSIONAREA ÎNVĂȚĂTORILOR.

Legea generală de pensii din 1925 prevede în art. 2 că funcționarii cari au 35 de ani de serviciu, cu rețineri pentru Casa Penșiilor, sau vârsta de 57 de ani pot să-și ceară regularea drepturilor la pensie.

În caz de boală, învățătorii pot să fie chemați în fața Comisiei medicale regionale, care funcționează în fiecare județ pe lângă Administrația financiară, ca să se constate dacă mai pot îndeplini serviciul. În caz că primesc aviz favorabil, ei se pot pensiona înainte de a împlini una din condițiile cerute de art. 2 din legea generală de pensii.

Prin modificarea din 1929 a legii generale de pensii, atribuțiile comisiilor regionale au fost transmise Inaltei Curți de Conturi, care examinează apelurile făcute de părți și prin hotărârile pe care le dă, creiază jurisprudențe cu privire la unele dispoziții neclare ale legii generale de pensii.

Socotim că suntem de folos cititorilor revistei noastre, publicând câteva jurisprudențe mai nouă, cari interesează mai ales pe învățătorii din Ardeal.

(C. I.)

*

Interpretarea art. 98 L. G. P. dela 1925.
— D-na El. N., învățătoare, a făcut apel contra deciziei comisiei de pensii, care îi respinsese cererea, pe motiv că nu îndeplinea condițiunile gene-

rale de pensionare, neavând 35 ani calculabili și nici vârsta de 57 ani.

În fața Curții, secția I-a, apelanta a invocat în sprijinul său textul art. 98 din legea generală de pensii dela 1925 care acordă beneficiul vârsării reținerilor pentru anii serviți, fără rețineri, în teritoriile liberate, precizând că acest drept care se acordă funcționarilor ce nu au aparținut niciunei Case speciale, cu atât mai mult revine celor cari au fost membri la aceste Case, întrucât chiar textul invocat arată această distincțiune în mod clar, creind două categorii, ambele ocrotite de dispozițiunile de favoare ale legii.

Curtea, secția I-a, pronunțându-se ieri, a admis apelul, recunoscându-i o pensie de bază de lei 2.250, cu începere dela 1 Aprilie 1931, întregindu-i timpul la 35 ani, cu dispensa condiției vârstei, prin introducerea anilor fără rețineri și pentru care urmează să facă vârsările legale, la Casa generală de pensii.

*

Constatarea și Calificarea infirmității. — Inalta Curte de Conturi, secțiuni-unite, pronunțându-se ieri asupra apelului Casei generale de pensii, — venit prin casare, — relativ la înscrierea la pensie a dlui Pavel Toma, pentru infirmitate căpătată în timpul și din cauza serviciului, l-a respins, considerând că procesul-verbal încheiat de co-

comisiunea medicală nu poate fi avut în vedere decât asupra constatării medicale a infirmității, cauzele și efectele infirmității urmând a fi apreciate de instanțele de judecată competente în materie, pe baza actelor încheiate de autoritățile administrative, potrivit art. 36 și 64 din regulamentul legii generale de pensii.

*

Stabilirea drepturilor la pensie. — D. Al. N. a făcut apel contra deciziei Nr. 185 1932 a comisiei de pensii, cerând a i se adăoga și timpul de la 1 Ianuarie 1922, data suspendării sale din serviciu, până la 15 August 1930, data împlinirii vârstei de 57 ani, cum și de a i se calcula pensia la media salariilor ce i s'ar fi cuvenit, iar nu la $\frac{1}{2}$ salariu de funcționar suspendat, cum greșit susținea că a procedat prima instanță.

Curtea, secția I-a, judecând ieri apelul l-a respins, considerând că drepturile de pensie se lichidează numai pe baza timpului efectiv servit și a salariilor realmente primite de funcționar.

*

Pensiuni excepționale. — D. Gh. B., înscris la pensie prin decizia No. 13894—931 a comisiei de pensii, secția 2-a, cu un quantum de lei 419 lunar, pentru 19 ani de serviciu, cu începere dela 1 Octombrie 1921, prin aplicarea art. 12 lit. a), care reglemenează situația funcționarilor cari au contractat o infirmitate, în timpul, dar nu din cauza serviciului, a declarat apele cerând înscrierea pentru infirmitate, contractată în timpul și din cauza serviciului.

Curtea, secția 4-a judecând ieri apelul l-a respins, considerând că pentru acordarea pensiunii excepționale pentru cazuri de infirmitate, contractată în timpul și din cauza serviciului, tre-

bue făcute, în mod riguros, toate dovezile cerute de art. 36 din regulamentul legii generale de pensii.

*

Timpul servit în învățământul particular din Ardeal, se socotește la pensie dacă s'au făcut rețineri pentru fondul regnicolar. — D-na M. S., învățătoare cu 37 ani serviți în Ardeal la școlile profesionale și particulare autorizate, și apoi la statul român, a fost înscrisă la pensie, numai pentru 12 ani de serviciu, cât a funcționat la statul român. Contra deciziei de înscriere, numita a declarat apel, susținând că potrivit art. 98 din legea generală de pensii, la anii serviți statului român, trebuie să i se adauge timpul servit sub monarhia austro-ungară, pentru care i s'au făcut rețineri pentru fondul regnicolar.

Curtea, secția I-a, pronunțându-se ieri asupra acestui apel, l-a admis, găsind întemeiată susținerea apelantei, și i-a recunoscut o pensie de bază de lei 1912, lunar, în loc de lei 697, cât i se recunoscuse de comisiunea de pensii.

*

Pensiuni pentru infirmități, după legea maghiară — Dl. I. S., învățător, ieșit din serviciu pentru cauză de boală, în cursul anului 1923, cerând, sub regimul legii dela 20 August 1929, înscrierea sa la pensie, comisiunea i-a respins-o pe motiv că nu produce actele cerute de lege, pentru dovedirea infirmității sale.

Curtea, secția 3-a, judecând ieri apelul făcut contra acestei decizii, l-a admis, stabilind astfel că înscrierea la pensie a funcționarilor din Ardeal, pentru infirmități, se poate face dacă cel interesat produce certificatul medicului oficial al circumscripției respective, prevăzut de legea maghiară.

C R O N I C A

CĂTRE CITITORI. *Cu acest număr încheiem doi ani de apariție. Cuprinsul revistei arată, că pe cât ne-a fost posibil, ne-am ținut de programul anunțat în primul număr. Varietatea de probleme tratată de noi se poate găsi în puține reviste pedagogice cari apar în țara noastră.*

Pe lângă chestiuni cari privesc învățământul nostru românesc și învățământul din Ardeal, am arătat și felul cum se lucrează în Italia, țară a cărei învățământ primar are aceleași trebuințe ca și ale noastre. Vom continua și de aici înainte a face cunoscut cititorilor noștri probleme cari preocupă pe oamenii de școală din Italia, a cărei renaștere politică are urmări fericite și asupra învățământului primar.

Alături de fondatorii acestei reviste, au dat concursul mai mulți profesori distinși, cărora le mulțumim în numele cititorilor noștri, în marea lor majoritate învățători dela țară.

Deși ne luasem angajamentul să scoatem fiecare număr al revistei numai în 24 pagini, noi le-am sporit la 32, dând un tipar tot mai îngrijit și o hârtie tot mai bună.

Rugăm pe cititorii cari nu sunt încă la curent cu plata abonamentului să grăbească să ni-l trimită pentru a putea și noi achita datoria ce avem la tipografie.

*

Colaboratorii revistei „Satul și Școala”. — În cursul anului al II-lea la revista noastră a colaborat: 6 prof. universitari; 4 asistenți universitari; 11 profesori secundari; 19 învățători; 8 membri ai personalului de control (Director în Minister, Inspectori școlari, Revizori școlari) 2 profesori străini (italieni) și 2 scriitori.

Numai această înșirare poate convinge pe cititori, că revista aceasta se bucură de considerație în toate cercurile didactice și ea a devenit abia după 2 ani de apariție, o publicație indispensabilă pentru corpul didactic primar din Ardeal.

*

Congresul general al învățătorilor din România în 1933. — Congresul și adunarea generală anuală se vor ține la Cluj în zilele de 9, 10 și 11 Septembrie.

În ziua de 9 va începe congresul, care va avea în ordinea de zi:

- a) Chestiunea frecvenței școlare;
- b) Numărul învățătorilor în raport cu nevoile țării: desființarea posturilor vacante, situația miilor de învățători tineri, fără posturi.
- c) Ilegalitatea admiterii licențiatilor universitari în învățământul primar.
- d) Salarizarea învățătorilor.

În ziua de 10 Sept., va fi adunarea generală care, în afară de îndeplinirea rolului său statutar, va avea în ordinea de zi desbateri și hotărâri asupra acestor chestiuni:

- a) Asociația și politica;
- b) Raporturile dintre Asociație și Ministerul de Instrucție;
- c) Asociația față de ideea organizării sindicale;
- d) Asociația și Federația corpului didactic;
- e) Conlucrarea învățătorilor din statele Micii Înțelegeri, într'o organizație comună.

În ziua de 11 Sept. excursie la Turda și Câmpia Turzii.

*

Cursuri de perfecționare pentru conducătoarele grădiniilor de copii mici. — Ministerul Instrucțiunii a aprobat Asociației pedagogice a învățătoarelor de la școlile de copii mici, ținerea unor cursuri de perfecționare pentru conducătoarele și ajutoarele de conducătoare

ale grădinilor de copii. Cursurile se vor ține la Chișinău, între 1—20 Iulie, sub conducerea d-rei A. Demetrescu, profesoară de pedagogie, președinta Asociației.

Programul cuprinde: literatură pentru copii, psihologia și pedagogia copilului mic, igiena și îngrijirile copilului, muzică. Un loc important este rezervat lecțiilor practice și confecționării materialului didactic.

*

Premiul național pentru Literatură — În anul acesta s'a acordat dlor Garabet Ibrăileanu, pentru proză și dlui Corneliu Moldovanu, pentru poezie.

Până acum au fost premiați dl'ii: Nic. Iorga, M. Sadoveanu, Oct. Goga, Brătescu-Voinești, Gh. Bogdan-Duică, Mih. Codreanu, Gh. Topânceanu, Cincinat Pavelescu, Ion Agârbiceanu, Ion Minulescu, Nichifor Crainic, Cezar Petrescu și Victor Eftimiu.

Dintre scriitorii laureați cu premiul național, doi au încetat din viață, și anume: Ion Gorun și Alexandru Davile.

*

Echivalarea gimnaziului civil ungar cu cel românesc. — Pentru echivalarea certificatelor de absolvire a patru clase civile de sub regimul ungar cu gimnaziul, Ministerul Instrucțiunii a hotărât următoarele examene de diferență: pentru limbele română și franceză materia claselor I, II, III și a IV-a; pentru limba latină, Istoria Românilor, Geografia României și constituția Țării. materiile din cl. IV-a gimnazială. Candidații reușiți la toate aceste probe vor putea să treacă examenul de admitere în cl. V-a.

*

RAZBOIUL BACTERIOLOGIC. Punctele fixate de comitetul special pentru armele: chimică, incendiară și bacteriologică, prezidată de italianul PILOTTI, și date Conferinței de dezarmare de la Geneva. („Mănuma medica", Nr. 18/5 Mai 1933).

În rezumat:

1) Problema războiului bacteriologic se prezintă într'un mod cu totul deosebit de războiul chimic. Războiul bacteriologic este o ipoteză, — dar nu-i imposibil; Se poate însă presupune în ce consistă prepararea lui și modurile de profilaxie.

2) O luptă eficace contra războiului bacteriologic se poate face cu mai mult succes de statele unde Igiena a atins o mare dezvoltare. Un serviciu de igienă bine organizat în timp de pace va fi arma cea mai bună contra posibilității de contagiune microbiană. Nu se poate garanta întotdeauna că o astfel de organizare igienică va putea domina sigur o epidemie provocată.

3) Neputându-se face un control anterior, neputându-se împiedeca progresul bacteriologiei medicale, care are — după cum se știe un scop de înaltă umanitate (seruri, vaccinuri, etc.), problema nu se poate rezolva.

4) Comisiunea permanentă să nu piardă din vedere un probabil pericol al unui război bacteriologic.

Dr. Od. A.

*

Atanasie Simu, — Creatorul Muzeului Simu din București, a fost ales membru de onoare al Academiei Române. Prin această alegere, înalta instituție de cultură a vrut să răsplătească pe un om de bine, care a folosit o imensă arie artistică dintr'un oraș mic și sărăcuțel, pentru a crea o colecție de picturi și sculpturi străine și românești. Această colecție, evaluată la peste o jumătate miliard lei, a fost dăruită Statului Român împreună cu sobra, dar eleganta clădire în care se află depozitate. Dl Atanasie Simu continuă a îmbogăți această colecție. Vizitatorii Muzeului au adeseori prilejul să vadă pe dl Simu, în mijlocul colecțiilor sale, dând explicații celor cari le doresc, și-n special tineretului, cu o discreție care face pe mulți nici să bănuiască că domnul bătrân, cu fața smeardă, cu privirea blândă, care dă explicații cu atâta pricepere și bunăvoință este fericitul donator. Așa l-am cunoscut

pe dl Atanasie Simu, în mijlocul comorii de forme și culori, atât de generos dăruită Țării, ca să-i împodobască Capitala și să-i farmece pe vizitatori.

D. G.

Adrian Maniu, cunoscutul și apreciatul poet ardelean a fost ales membru corespondent al Academiei Române în locul regretatului Jean Bart.

Aurel Vlaicu. — S'au împlinit 20 de ani de când s'a prăbușit, pe un plaiu prahovean, aviatorul Aurel Vlaicu în încercarea sa, pe atunci foarte îndrăzneată, de a trece Carpații în sbor, cu avionul pe care singur îl inventase. Creația lui Vlaicu constituie o mândrie a genului românesc, dar și a aviației mondiale. El este între primii inventatori de avioane și a reușit, cu mijloacele reduse pe care i le putea oferi vremea sa, să realizeze o măeastră mașină de sbor cu care s'a clasat primul la concursul internațional dela *Aspern* (Austria). Grație lui Vlaicu, România a fost prima țară care a utilizat avionul în războiu (1903) pentru recunoașterea, nu pentru distrugere, cum au făcut Germanii în 1916.

Comemorarea lui Vlaicu s'a făcut în acest an la Orăștie și Bintiști (satul natal) — în prezența dlui D. Gusti, Ministrul Instrucțiunii.

Maestrul George Enescu a fost proclamat membru activ al *Academiei Române*, în locul rămas liber prin moartea lui Iacob Negruzzi. Deși n'are încă o secție a „Artei”, chemarea lui George Enescu în sânul Academiei Române nu mai putea întârzia.

George Enescu este chintesența geniului românesc în Muzică, așa cum Grigorescu a fost în Pictură și Eminescu în Poezie. El nu este numai un virtuos, cunoscut și admirat în Europa și în America, ci și un creator de opere muzicale.

Muzica românească are în George Enescu un mare protector: producțiunile populare se bucură de înalta sa apreciere, iar compozitorii români sunt în-

drumați, ajutați și recomandați publicului de George Enescu.

D. G.

GÂND ROMÂNESC, An. I, Nr. 2 Iunie, 1933. — Această excelentă revistă clujană aduce material ales și o bogată și interesantă cronică. O recomandăm cu căldură învățătorilor.

SOCIETATEA DE MÂINE, An. X, nr. 6 Iunie, 1933. — Din partea mai multor oameni de știință se tratează problema *căminului școlar*, care în concepția directorului revistei ar avea menirea să combată profund analfabetismul.

PLAIURI HUNEDORENE, An. III, Iunie 1933. — Cu Nr. 30 se împlinesc 3 ani de apariție a acestei reviste județene. Ea a adunat în jurul ei condeiele învățătorilor cu preocupări pentru problemele școlare și culturale.

Gh. TULBURE: Politica educației. Curente și aspecte. Tip. Unirea Brașov.

Dl Gh. T. și-a unit într'o broșurică mai multe studii apărute în revista noastră și alte reviste la care este un harnic colaborator.

În partea întâi, studiază cum s'a manifestat politica școlară dealungul veacurilor. În partea a doua, se ocupă de aspectele politice școlare la noi. Face o justă critică care merită să fie cunoscută de oamenii politici.

ALEXIU DAVID: Situația inv. primar din jud. Hunedoara. Petroșani, 1933.

În cele 62 pagini ale acestei broșuri scrise cu pricepere și claritate, Dl Al. D. ne expune situația din trecut (mai pe scurt) situația actuală a învățământului din jud. Hunedoara.

Fapta d-sale ar trebui imitată și de alți învățători și îndeosebi revizori școlari.

(C. I.)

Posta redacției.

M. Bozga. — În numărul viitor.

Cititorilor. — Titlul articolului din Nrul trecut al revistei, publicat de dl Dr. Liviu Rusu, este: *Artele plastice în școală*, nu *aspectele*, cum s'a cules greșit.

Tabla de materie.

Articole

	Pag.
<i>Dr. Od. Apostol:</i> Oboseala intelectuală a copilului de școală	211
<i>N. Bănescu: Spiru C. Haret</i>	65
<i>Gh. Belea:</i> Igiena școlară	104
<i>I. Berinde:</i> Organizarea muzeului școlar	23
<i>I. Berinde:</i> Grădina școlară	49
<i>Rino Bertelli:</i> O pagină din istoria educației fizice din Italia	150
<i>Mariu I. Biolan:</i> Determinarea vâzului	235
<i>Pompei Boca:</i> Cum am înființat o cooperativă	298
<i>Zoe Boerescu:</i> Educația simțurilor	13
<i>M. Bogza:</i> Spicuri. Regatul meu	52
<i>I. Breazu:</i> Bălcescu ca erou social	129
<i>Gabriel V. Brumă:</i> Pedepsele în școala primară	212
<i>Emile Boutroux:</i> Viitorul gândirii omenеști	192
<i>Ioan Cadariu:</i> Individualizarea învățământului nostru	203
<i>V. Călugăru:</i> Ce profesii preferă copiii	236
<i>Ap. D. Culea:</i> Spre satul cultural	71
<i>Gavril Colceriu:</i> Din metodică matematicii.	141
<i>I. Cheleca:</i> Către intelectualii satelor noastre	116
<i>V. Chintăoanu:</i> O nouă direcție a școlii primare din Maramureș	45
<i>Vasile Christu:</i> Școli particulare și minoritare din Bulgaria	213
<i>Vasile Christu:</i> Școli românești în Peninsula Balcanică	291
<i>Dr. R. Demetrescu:</i> Educatorul belgian Decroly a murit	1
<i>Dr. R. Demetrescu:</i> Știința comparată a educației	253
<i>G. Bogdan-Duică:</i> C. Rădulescu-Motru	33
<i>VI. Ghidonescu:</i> Spiru Haret	97
<i>D. Goga:</i> Biblioteca învățătorului	14
<i>D. Goga:</i> Georg Kerschensteiner	77
<i>D. Goga:</i> Cecil Reddie	78
<i>D. Goga:</i> Gânduri pentru Basarabia	191
<i>D. Goga:</i> Biblioteca copiilor	283
<i>D. Gusti:</i> Indrumări la început de an școlar	2
<i>Ana C. Iencica:</i> Lecție de aritmetică: Sutăimea	111
<i>Ana C. Iencica:</i> Lecție de compunere (c. IV)	137
<i>Ana C. Iencica:</i> Lecții de gramatică (Frază)	167
<i>C. Iencica:</i> Congresul dela Chișinău	116
<i>C. Iencica:</i> Criza învățământului primar	55
<i>C. Iencica:</i> Cercetați-vă elevii acasă	216
<i>C. Iencica:</i> Școala sătească din Ardeal	281
<i>Dr. V. Jinga:</i> Cooperația și satul românesc	257
<i>Al. Lapedatu:</i> Granița noastră de Vest	249
<i>Victor Lazăr:</i> Bibliotecile dela Sate	229
<i>Victor Lazăr:</i> Regulament pentru bibl. dela sate	260
<i>Victor Lazăr:</i> Oscilațiile pedagogice în Rusia sovietică	289
<i>Vasile Lăzăruc:</i> Frecvența școlară. Rolul cantinelor școlare	300
<i>Valeria Marchiș:</i> Caleidoscopul	51
<i>Valeria Marchiș:</i> Băgați de seamă!	80
<i>Valeria Marchiș:</i> Metode noi	169
<i>Valeria Marchiș:</i> Să lucrăm cu realități	255

	Pag.
<i>Alessandro Marcucci</i> : Apostolatul educativ a lui Giovanni Cena	269
<i>N. D. Marin</i> : De pe Câmpie	179
<i>Maria Mihon</i> : Moșii	263
<i>Aurel Mitrea</i> : Comportarea educatorului	305
<i>Neyrink</i> : Educația fizică în grădinile de copii (trad. Z. Boerescu)	231
<i>I. Nisipeanu</i> : Fobia de pedagogie	73
<i>N. Nistor</i> : Constatări privitoare la școala primară din județul Turda	108, 146, 180, 239
<i>P. R. Petrescu</i> : Metodele noi în educ. și Fascismul	34
<i>P. R. Petrescu</i> : Orientări practice	164
<i>Gh. Popa</i> : Spiru Haret și învățământul secundar	67
<i>Victor Popa</i> : Un sat vechiu -- de peste 500 de ani -- al boierilor; Vadul din Țara Oltului	302
<i>A. Pop</i> : O inspecție	178
<i>G. Lombardo-Radice</i> : Micii „Fabre” dela Portomaggiore (trad. Al. Doboși)	5
<i>G. Lombardo-Radice</i> : Învățătorul explorator (trad. Al. David)	200
<i>Dr. Al. Roșca</i> : Igiena mintală a copiilor	37
<i>Dr. Al. Roșca</i> : Individualismul modern	226
<i>Dr. Liviu Rusu</i> : Artele plastice în școală	255
<i>C. Sântimbreanu</i> : Importanța educ. pentru progresul vieții omenеști	22
<i>P. Sergescu</i> : Drumuri Sălăgene	161
<i>I. Șimionescu</i> : Bibliotecile școlare	70
<i>Dr. C. Sudețeanu</i> : Învățătorii și noua orientare pedagogică	225
<i>Florea Stănică</i> : Cercetați natura	265
<i>T. C. Teodorescu</i> : Oamenii dela deal	106
<i>Dr. D. Todoranu</i> : Temperamentul și viața școlară	11
<i>Dr. D. Todoranu</i> : Directive în formarea caracterului	39
<i>Dr. D. Todoranu</i> : Individualismul educativ și Democrația	196
<i>Gh. Tulbure</i> : Politică școlară	8, 75, 113
<i>Gh. Tulbure</i> : Problema educației în America	136
<i>T. Văjdea</i> : Educația regionalistă	42
<i>T. Văjdea</i> : Organizarea învățământului primar în Cehoslovacia	79
<i>V. Zdrengea</i> : Impresii dela examenul de definitivat	172
* * *: Reorganizarea învățământului primar	19
* * *: Învățământul primar în județul Făgăraș	176

Pagina Literară :

<i>Academia Română</i> : Regulele ortografiei române	59, 86
<i>I. Agărbiceanu</i> : Dascălul Vintilă	306
<i>Teofil Bugnariu</i> : Țichindeal, gură de aur	83
<i>A. Cehov</i> : Ocrotirea	25
<i>Ion Ciocărlan</i> : Un prânz	216
<i>Radu Dumbravă</i> : Cioara și privighetoarea	84
<i>D. Goga</i> : Două comemorări: B. P. Hajdău și N. Grigorescu	118
<i>D. Goga</i> : Zece Mai	244
<i>Vladimir Ilici</i> : Învățătorii	184
<i>Vladimir Nicoară</i> : Revizorul	57
<i>Dr. D. Olariu</i> : Marii oameni ai omenirei, când erau mici (C. Flammarion, Joffe)	121, 186
<i>Liviu Rebreanu</i> : Învățătorul	266

